

The first
chess
site
of Azerbaijan

Первый
шахматный
сайт
Азербайджана

Azərbaycanın ilk şahmat saytı

Beynəlxalq yarış

Azərbaycan Şahmat Bəstəciliyi Komissiyası- 35

Azərbaycan Şahmat bəstəciliyi komissiyası və «Şahmat bəstəciliyi» jurnalı bu təşkilatın 35 illiyinə həsr olunmuş şahmat bəstələrinin tərtibi üzrə üç bölmədə yarışlar keçirir (mövzu azaddır):

- 1) #2 (ikigedişli) Hakim: **Mahir Məmmədov**
- 2) h#2 (kooperativ mat) Zero mövqelər və nağılı icazə verilimir.

Hakim: **Mahir Məmmədov**

- 3) += (etüdlər) Hakim: **İlham Əliyev**

Kitab mükafatları. Məsələ və etüdləri (hər müəllifdən 3-dən artıq olmayıaraq) **20.11.2005** tarixə kimi aşağıdakı ünvana göndərmək lazımdır:
Ünvan: ilhamaliev@mail.ru

Azerbaijan Chess Composition Commission- 35

To celebrate its 35th anniversary the Azerbaijan Chess Composition Commission and «Shahmat bestechiliyi» magazine announce composing tourneys in three sections (free themes):

- 1) #2 (twomovers) -judge: **Mahir Mammadov**
 - 2) h#2 (helpmate) Multiple solutions, Twins. But no zero positions or Fairy pieces are allowed -judge: **Mahir Mammadov**
 - 3) += (studies) -judge: **Ilham Aliev**
- Book prizes.

Address : ilhamaliev@mail.ru (no more than 3 per author per section). Closing date **November 20, 2005**.

The award of tourney will published in web site (also, will be send to participants by e-mail): www.azerichess.com

===== PLEASE REPRINT ===== PLEASE REPRINT ===== PLEASE REPRINT =====

Şahmat bəstəciliyi

№2 aprel 2005

Azərbaycan Şahmat Federasiyası
Bəstəcilik komissiyasının bülleteni

Təsisçi(Founder): **Mahir Məmmədov**

Redaktor(Editor): **İlham Əliyev**

Üz qabığının dizaynı,
orijinal-maket və səhifələmə: **Azər Rəhmanoğlu**

İldə bir dəfə 50 nüsxə çap edilir

Məqalələri və elanları aşağıdakı ünvana göndərmək olar:

İlham Əliyev, 8 m/r, 18/29-51, Sumgayıt, AZ-5008

(**Ilham Aliev, 8 m/r, 18/29-51, Sumgayit AZ-5008, Azerbaijan**)

E-mail: ilhamaliev@mail.ru

i c i n d ə k i l ə r

1. Redaktor guşəsi	3
2. VII Komanda Dünya çempionatı 2001- 2004 (7WCCT)....	4-9
3. Şahmat bəstəciliyi üzrə 47-ci ümumdünya konqresi.....	10-12
4. Şahmat bəstələrinin həlli üzrə 28-ci dünya çempionatı.....	13-15
5. «Cənab Şah c8».....	15-17
6. A.V.Sarıçev-95 Xatırə Yarışı	17-25
7. Темы в композиции открытые в Азербайджане.....	26-32
8. Axtarış davam edir.....	32-33
9. Xəbərlər	9, 10, 12, 15, 17, 18, 33-34
10.Şahmat bəstəciliyi üzrə təsnifat qaydaları	35
11.Azərbaycan Şahmat Bəstəciliyi Komissiyası - 35	36

Redaktor güşəsi

Hörmətli oxucular!

Siz əlinizdə "Şahmat bəstəciliyi" jurnalının ikinci sayını tutursunuz. Bu işə o deməkdir ki, jurnalımız çıxmaqdə davam edir və siz maraqlı məqalələr, yarışların nəticələri, icmali, həmçinin bəstəcilik dünyasından müxtəlif çeşidli xəbərlər gözləyir.

Ümid edirik ki, bu jurnal Azərbaycanda şahmat bəstəciliyinin inkişafına təkan verəcək. Müəyyən səbəblər üzündən bir çox bəstəçilərimiz bu işdən uzaqlaşmışdır. Sevindirici haldır ki, son dövrlər bizi nəinki, ölkə mətbuatında, həm də xaricdə bir çox bəstəçilərimizin məsələ və etüdlərini görürük. Onları qeyd etmək istərdik: Araz Alməmmədov (Qəbələ), Bəxtiyar Rüstəmov, İsləm Kazimov, Anatoliy Pirverdiyev (hər üçü Bakı), Salman Cavadzadə (Gəncə), Muradxan Muradov, Hacı Məmmədov (hər ikisi Qobustan), Akif Kəlbiyev (Lərik), Mübariz Səfərov (Cəlilabad), Kənan Vəlixanov (İmişli) işə artıq uzun müddət Ukraynada yaşasa da, ölkəmizi təmsil edir və bu gün üçün xaricdə ən çox dərc olunan bəstəçilərimizdəndir.

Yeni bəstəçilər de yetişməyə başlayıb: Elmar Abdullayev (Əli-Bayramlı), Ramil Cavadov (İsmayıllı), Mübariz Səfərov (Cəlilabad). Samir Bədəlov (Bakı) işə tərtiblə son bir neçə il məşğul olmasına baxmayaraq, artıq iki beynəlxalq yarışda ferqlişmə alıb. Bəzi bəstəçilərimiz də var ki, onlar tərtib etməklərinə baxmayaraq, bəstələrini dərc etməyə tərəddüb edirlər. Bu işə onların köhnəlməsinə və sonradan sələf olmasına gətirib çıxarı. Unutmayın ki, dünyada il ərzində on minlərlə məsələ dərc olunur. Şahmat bəstəciliyi komissiyası yeni başlayan bəstəçilərə bu işdə kömək edir və hər bir şəxse bu köməkliyi etməyi hazırlır.

Lakin artıq kəmiyyətdən keyfiyyətə keçmək vaxtı da çatıb. Beynəlxalq yarışlarda yer tutan bəstəçilərimizi barmaqla sayımaq olar. Biz bu sahəni də geniş işıqlandıracaq və jurnalımızda ölkə bəstəçilərinin uğurlu çıxışları haqqında ayrıca guşə açacaqıq.

Jurnalda şahmat bəstələrinin həlli üzrə yarışlar keçirmək fikrində deyilik, bizim fikrimizcə, kompüter əsində qiyabi həllətme müsabiqələri öz dövrünü yaşayıb. Həllətme həvəskarları üçün AZTV-1 programının «Televiziya Şahmat Klubu» verilişini, «Olimpiya dünyası» və «Vişka» qəzetlərində olan şahmat bəstəciliyi guşələrini xatırlatmaq istərdik.

Şahmat bəstəciliyi komissiyasının əsas işlərindən biri də tərtib üzrə Azərbaycan çempionatlarını bərpa etməsidir. Lakin, bir çox bölmələrə təqdim olunan bəstələr arasında orijinal məsələ və etüdlər çoxluq təşkil edir. Bu işə yolverilməzdir, belə yarışlarda yalnız dərc olunmuş bəstələr iştirak edir. Artıq növbəti çempionatı bizi də bu sistemlə keçirəcəyik. Bu, həm də bize çempionatın keyfiyyətini artırmağa imkan verəcək. Axi mətbuatda dərc olunmuş əsər müəyyən yoxlamadan keçir. Artıq bəstəçilər özləri bunda maraqlı olacaqlar. Gençlər, İdman və Turizm Nazirliyində təsdiq olunan təsnifat qaydalarında dəyişikliklər baş verib və indi xarici mətbuatda dərc olunmuş hər məsələyə görə bəstəçi bir xal qazanacaq, bu da onun dərəcə almaq imkanını tezleşdirəcək. Yeni respublika və beynəlxalq təsnifat qaydaları ilə siz jurnalın bu sayında tanış ola bilərsiniz.

Jurnalın redaksiyası sizlərdən yeni məqalələr gözləyir. Əlbəttə, biz hər şeyi dərc edə bilmərik, lakin maraqlı məqalələrə həmişə yer taparıq.

Mahir Məmmədov və İlham Əliyev

Şahmat bəstəciliyi üzrə
VII Komanda Dünya çempionatı, 2001-2004
 World Chess Composition Tournament of F.I.D.E (7WCCT)

İlham Əliyev (Sumqayıt)

Bu çempionatın hakimlik sisteminde böyük dəyişikliklər baş verdi. Hakimlik kollektiv oldu. Hər 7 bölmədə (ikigedişli, üçgedişli, çoxgedişli, etüdlər, kooperativ, eks mat və nağlı) məsələ və etüdlərin qiymətləndirilməsini həmin bölmələrdə daha uğurlu çıxış edən beş ölkənin nümayəndələri həyata keçirdi.

Beləliklə, yekun hesabat konkret hakim tərəfindən deyil, həmin ölkənin bəstəciliş təşkilatı tərəfindən imzalanır. Bu PCCC-nin (FIDE-nin bəstəciliş komissiyası) fikrincə vaxt çərçivəsinə nəzarəti gücləndirəcək və yarışı tam vaxtında keçirməyə imkan verəcək.

Xatırladım ki, Xorvatianın Pula şəhərində keçirilən şahmat bəstəciliyi üzrə 43-cü Beynəlxalq Kongresdə bələ qərarə alınıb ki, bundan sonra şəxsi komanda dünya çempionatları ve "FIDE Albomu" eyni 9 pilləli sistemlə qiymətləndirilsin.

Komanda dünya çempionatında hakimlərin xalları toplanır və 5-ə bölünür. Öz ölkəsinin əsərlərini hakim qiymətləndirmir, bu halda hakimlərin toplam xalları 4-ə bölünür. Əlbəttə daha yaxşı oları ki, çempionata göndərilən bütün məsələ və etüdlər qiymətləndirilsin. Bununla da her bir iştirakçı və komanda xal toplaya bilərdi. Bu sistemin menfi və müsbət tərəfləri olsa da, bu üsul çempionatın nəticələrinin elan olunmasını suretləndirdi. Sözsüz ki, burada mən VII WCCT-nin direktoru Zivko Janevski-nin (Makedoniya) təşkilati işlərini xüsusişlə qeyd etmək istədim.

Starta 38 komanda çıxmışdı, 9 komanda heç bir xal yığmadı və 30-38 yerləri bölüşdürdü (Azerbaycan, Ermənistan, Braziliya, Qazaxıstan, Litva, Mərakeş, Moldaviya, Sloveniya, İspaniya). Medallar uğrunda mübarizə demək olar ki, dörd komanda arasında getdi, cünki 5-ci yeri tutmuş Almaniya 119.5 xal toplayaraq, 4-cü yerdən 77 xal geri qaldı.

Rusiya komandası 263 xalla inamlı qələbə qazandı. ikinci Ukrayna-221.5 xal, üçüncü İsrail - 209.5 xal, dördüncü isə 196.5 xalla Serbiya və Çernoqoriya oldu.

Heyflər olsun ki, Azerbaycan bəstəciliş heç bir xal yiğənə bilməyiblər, halbuki bir neçə bölmədə yaxşı çıxişa ümidi var idi. Bu əsasən #2, #3, və kooperativ mat bölmələri idi.

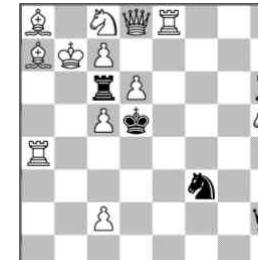
Bəstəcilişimizin zəif çıxisının obyektiv səbəbləri də var idi. Mətbuatdan oxuduğumuzda görə Rusiyada bu yarış üçün bir neçə dəfə telim məşq toplantıları keçirilsə də, bizim əlaqələr yalnız məktub və telefon vasitəsi ilə baş verirdi. Subyektiv səbəb isə bir çox tanınmış bəstəcilişimizin bu çempionata qoşulmaması oldu. Bir məsələmizdə (H#) isə səhv tapıldı... Əlbəttə təcrübəsizlik də öz rolunu oynadı. Cünki keçən ilki çempionatda Azerbaycan iştirak etməmişdi, halbuki çempionatın mövzularına aid bir çox bəstəcılarda yaxşı məsələ və etüdlər var idi. Mənə elə gelir ki, bu dəfə qazanılmış təcrübə gelən çempionatda daha yaxşı iştirak etməyə imkan verəcək. VIII dünya çempionatının təşkilatçısı Almaniya, direktoru isə onun nümayəndəsi Hans Gruber olacaq. Yeni çempionatın reqlamenti 48-ci kongresdə təsdiq olunacaq.

İndi isə çempionatın qısa icmali ilə tanış olaq:

İkigedişli (#2) Hakimlər: İngiltərə, Hollandiya, Slovakiya, Ukrayna, Serbiya və Çernoqoriya (ehtiyat- Fransa).

Mövzu:"Ən azı üç müxtəlif tematik qrupdan, iki və yaxud daha artıq variantdan ibarət, yəni cəmi altı variantdan az olmayan bir fazalı məsələ".

V. Černiy, V. Kopayev
(RUS) 1-ci yer

#2 12+5

Nikola Stolev (MKD)
2-ci yer

#2 12+11

P.Einat və U.Avner (ISR)
3-cü yer

#2 7+6

V.Černiy və V. Kopayev (RUS, 24 xal) 1.Vd7! (2.Vxc6#) 1...Te6 2.Vxe6#; 1...Txc7+ / Tb6+ / Ta6 2.Şxc7 / Şxb6 / Şxa6#; 1...Tc5 / Ae5 / Ad4 2.Ab6 / Ae7 / c4#; 1...Thxd6 / Tcx6 / Vxd6 2.Af6 / Şb8 / Af4#

N.Stolev (MKD, 23 xal) 1...Vxd4 / Ad3 / Ag4 / Axf3 2.Txd4 / cd / d3 / Vxg6# 1.Ad4! (2.Aec6#) 1...Vb3+ 2.Axb3#; 1...Vxc2+ 2.Axc2#; 1...Şxd4 2.Vxd5#; 1...Vd4 2.Fd5#; 1...Ad3 2.Axd3#; 1...Ag4 2.Axg4#; 1...Axf3 2.Aexf3#; 1...Fg7 2.Txf4#

P.Einat və U.Avner (ISR, 22 xal) 1.Ag4! (2.Ve3#) 1...Fd3 / Txc3 / Fh6 / Vb7 (Va8) Fb7 / Ad3 2.Vf6 / Vd5 / Fc5 / Fe5 / Ab5 / Ae2#;

Üçgedişli (#3) - Hakimlər: Çexiya, Almaniya, Hollandiya, Rumınıya, Ukrayna (ehtiyat-İtaliya).

Mövzu: «Ağ fiqur (piyada yox!) qaraların ilk gedişi ilə açılır və dərhal qurban verilir, yəni vurula biləcək xanaya qoyulur».

I.Aqapov, V.Şavrin (RUS)
1-ci yer

#3 13+10

A.Hirschenson, A.Grinblat,
U.Avner (ISR) 2-ci yer

#3 8+13

M.Kovacevic (SCG)
3-cü yer

#3 9+12

I.Aqapov, V.Şavrin (RUS,24 xal) 1.Vf2! (2.Td6! Txc5+, Vxe7+ 3.Vxc5, fe#), 1...Fc4 2.Ad7+ Axd7 3.Ac6#; 1...Vxh6 2.Ac6+! Fxc6 3.Axd3#, 1...Ta2 2.Axd3+ Fxd3 3.Vc5#, 1...Vxh8 2.Ag6+ Axf6 3.Txe6# (2...Şxf6 3.Vf5#)

A. Hirschenson, A. Grinblat, U. Avner (İSR, 23 xal) 1...Vg5 2.Td3+ Fxd3 3.Ad4#; 1...Vg6 2.Txf4+ Fxf4 3.Ad4#. 1.Axg1+? hgA! 1.Txh2! (2.Axg1+ \$g3 3.Tg2#), 1...Vg5 2.Txf4+ Vxf4 3.Fg2#; 1...Vg6 2.Td3+ Vxd3 3.Fg2#; 1...Vxd4+ 2.Axd4#; 1...Vg7 2.Vxc6+ Fe4 3.Vxe4#; 1...Axh3 2.Vxh3+ Ag3 3.Ag1#; 1...Axe2 2.Vxe2+ \$g3 3.Vg2#; 1...Tg8 2.Vxb3+ Fd3 3.Vxd3#

M. Kovacevic (SCG, 22xal) 1.Fe3! (2.Va5+! Fxa5, c5 3.\$f2, Va8#), 1...Fa4 2.Tc2! (3.\$e2#) Ad4+/ Vxg4+/ Axe3 / Ag3/ e5 3.Vxd4/ \$xg4/ \$xe3/ Vd4/ Vf7# ; 1...Vh8 2.Ah6! (3.\$g4#) Ad4+/ Fxe2+/ e5/ Axe3/ Ag3/ Axf6 3.Vxd4/ \$xe2/ Vxf7/ \$xe3/ Vd4/ Vd4#

Coxgedişli (#n) Hakimler: Avstriya, Almaniya, Hollandiya, Rusiya, İsveç (ehtiyat - Rümuniya). Mövzu: 4 və ya artıq gedis. Ağ fiqur X xanasını boşaldır və bu zaman digər ağ fiqura, bir gedisden tez olmayaraq, bu xanani tutmaq imkanı verir (yeni ağlar X xanasını başqa fiqurla tutmamışdan əvvəl, heç olmasa, bir gedis gözləməlidirlər). Piyadalar tematik fiqurlar kimi istifadə oluna bilər.

M.Marandyuk, V.Rudenko
(UKR) 1-ci yer

#4

N.Geissler, D.Werner
(GER) 2-ci yer

7+12

H.Uitenbroek, P.Le Grand,
D. Wissmann (NED) 3-cü yer

9+16 #4 11+14

M.Marandyuk, V.Rudenko (UKR, 24 xal) 1.\$g4! (2.Ve5+! Fxe5 3.Ag5+ \$d5 4.Tc5#) 1...Ac6 2.Vd5+ \$xd5 3.Fc4+ \$e4 4.Ac5#, 1...Ad5 2.Vxd4+ \$xd4 3.Tc4+ \$e3 4.Fc5#; 1...Tc6 2.Vxc6+ Axc6 3.Ac5+ \$d5 4.Fc4#

N.Geissler,D.Werner (GER, 22.5 xal) 1.Fe3+\$e5 2.Fd2+ \$d4 3.Ag5 (4.Ae6#), 3...Fc8 (3...Vxg4,Txg4? 4.Fe3+\$e5 5.Te6#; 3...bc? 4.Ae6+ \$xd3 5.Te3#) 4.Ae6+ Fxe6 5.Fe3+\$e5 6.Fg5+ \$d4 7.Ad2 (8.Ab3#), 7...Ac1 (7...bc? 8.Ab3+ \$xd3 9.Te3#) 8.Axb3+ Axb3 9.Fe3+\$e5 10.Fd2+ \$d4 11.Fc3#

H.Uitenbroek, P.Le Grand, D. Wissmann (NED, 22.5 xal) 1.Vc7!(2.Nc6+ \$c5 3.Ad4+ \$xd4 4.Fe5#) 1...Vh5 2.Fe3+ \$c3 3.Fd4+ \$xd4 4.Tf4#, 1...c3 2.Td3+ \$e4 3.Td4+ \$xd4 4.Af3# (1...Vg5 2.Fxg5 (3.Tf4#) Fd6 3.Tf4+ / Vxd6).

Etüdlər (+ =) - Hakimler: Belçika, Gürcüstan, İsrail, Rümuniya, Rusiya (ehtiyat - Belarusiya). Mövzu: Uduş və yaxud heç-heçə tapşırıqlı etüddə, müyyəyen X mövqesində, ağların fiquru (fiqurları) onlara hər hansı bir planı həyata keçirməyə maneçilik göstərir. Həll zamanı ağlar bu fiquru (fiqurları) passiv və ya fəal olaraq qurban verir. Qurbanı həyata keçirdikdən sonra X mövqesi yaranır, lakin maneçilik edən ağ fiqursuz (fiqurlarsız) və bu ağlara ilkin planı həyata keçirməyə imkan verir. Piyadalar tematik fiqurlar kimi istifadə oluna bilər.

Pal Benno (HUN)
1-ci yer

Uduş

Oleg Pervakov (RUS)
2-ci yer

Uduş

Gady Costeff (ISR)
3-cü yer

Uduş

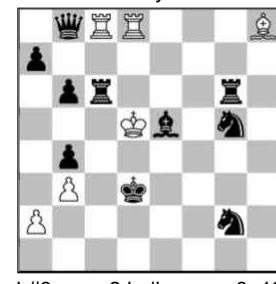
Pal Benno (HUN, 24 xal) 1.Tb8+ \$xa7 2.Tb7+\$a8 (X1) 3.Txc7! Vxh5 (X2) 4.Tc8+\$a7 5.Ta8+! \$xa8 (X2) 6.c7+\$a7 7.c8V Vxd5! (X3) 8.Vc7+\$a8 9.Va7+\$a7 (X3) 10.ed uduş.

Oleg Pervakov (RUS, 23 xal) 1.Ac7! Txd2+ (X) 2.\$a3!! Txd3+ 3.\$a2 Td2+ (X) 4.\$b3! Tb2+ 5.\$c4 Txb6 6.f7 Fd6 (X) 7.Ae8! Fa3 8.Ad6! Fxd6 (X) 9.Fe5! Fa3 10.Fc7 uduş.

Gady Costeff (ISR, 22 xal) 1.Va4! Txf3 2.Va6+ Vxa6 3.ba+\$a8!(X) 4.Fa3! Txb1+!! 5.Fc1!! Tb8 (X) 6.Fb2! Tbf8 7.0-0-0! uduş.

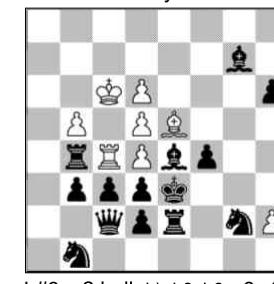
Üç gedisə kooperativ mat (H#3)- Hakimler: Bosniya və Herseqovina, Yunanistan, İtaliya, İsveç, İsveçrə (ehtiyat - Büyük Britaniya). Mövzu: Ən azı iki faza. Birinci fazada X fiqurunun gedisi əks-rəngli U fiquruna qarşı müyyəyen E effekti (xəttin açması və ya örtməsi, bağlanması və açılması, vuruş), ikinci fazada isə U fiqurunun gedisi X fiquruna qarşı eyni E effekti yaradır. Dövri forma və mövzunun inkişafına icazə verilir. Mövzunun istenilən vasitə ilə ikiqat və üçqat artırılması, həmcinin göstərilən sxemlərin genişləndirmə və ya «sixılma» ilə birləşdirilməsi mümkündür. Piyadalar tematik fiqurlar kimi istifadə oluna bilər. Xəyalı oyun, ekizlər, bir neçə həll mümkündür. Zero mövqelər və dupleks formasına yol verilimır.

D.Wissman (NED)
1-ci yer

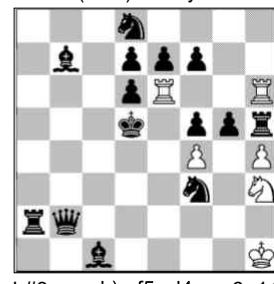
h#3

V.Qurov, V.Nefedov (RUS)
2-ci yer

h#3 2 həll b)pb3-b6 8+14

A.Semenenko, V.Semenenko
(UKR) 3-ci yer

h#3 b) pf5-d4 6+14

D. Wissman (NED, 24 xal) I. 1.Tc2 Tc7 2.Tcg6 \$xe5+ 3.\$c3 \$f5#; II. 1.Fb2 Ff6 2.Ve5+\$xc6 3.\$c3 \$b7#

V.Qurov, V. Nefedov (RUS, 23 xal) a) I. 1.f3 Fg3 2.Fxd4 Fe5 3.Af4 Fd4#; II. 1.Txb5 Ta4 2.Tb4 Fxf4+ 3.\$xd4 Txb4#; b) I. 1.Ff8 Fh8 2.Fg7 Txc3+\$xd4 Fxg7#; II. 1.\$d3 Tc5 2.Txd4 Tc4 3.Ae3 Td4#

A.Semenenko, V. Semenenko (UKR, 23 xal)

a) 1.Txh6 Te3 2.Ve5 fg 3.Şe6 Af4#; b) 1.gf Te2 2.Fe3 Txh5 3.Şe4 Af2#

3-7 gedişə eks mat (S#3-7) - Hakimlər: Fransa, Almaniya, İsrail, Rusiya, ABŞ (ehtiyat - Bolqarıstan). Ağlar (son gedişdə olmamaq şərti ilə!) fiquru (piyadanı yox!) qurban verir, bu zaman fiqur dərhal və ya sonra qara şahla vurulmalıdır. Həllin gedişində tematik fiqur vurulma xanasına gelir. Qurban sonuncu gedişdə olduqda, qeyri tematik sayılır, lakin mövzu üzrə qurban verilmiş fiqurun vurulması istənilən gedişdə ola bilər.

U. Avner (ISR)
1-ci yer

S#7

M. Mladenovic (SCG)
2-ci yer

S#4

Y. Rotter (ISR)
3-cü yer

S#4

U. Avner (ISR, 24 xal) 1.Vg7! (2.Txf4+ Şxf4 3.Ad3+ Şe4 4.Ff5+Şxf5 5.c8V+ Şe4 6.Vcg4+ Şxd3 7.Ab4+ ab#); 1...a4 2. Ff5+Şxf5 3.Ad4+ Şe4 4. Txf4+ Şxf4 5.Txf3+ Şe4 6.d3+Şd4 7.Ab3+ ab#

M. Mladenovic (SCG, 23 xal) 1.Fd2!(2.Vxf6+ Şxf6 3.f8T+Şe7 4.Fb4+ Fxb4#); (2...Axf6 3.f8A+ Ş- 4.Fb4+ Fxb4#); 1...f5 2.Ve7+ Şxe7 3.f8F+ Şf6 4.Fc3+ Fxc3#; 1...ab 2.Vd7+ Şxd7 3.f8A+ Şd6 (Şe7) 4.Fb4+ Fxb4# 1...fg 2.Vd6+ Şxd6 3.f8V+ Şe5 4.Fc3+ Fxc3#

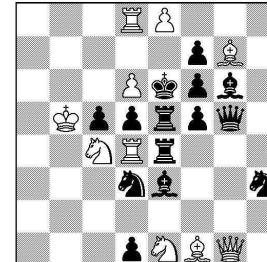
Y. Rotter (ISR, 22 xal) 1.Acd3! (2.Txc4+ Şxc4 3.Ab2+ Şd4 4.Af3+ Txf3#); 1...Ac5 2.Vd5+ Şxd5 3.Ab4+ Şd4 4.Td6+ Şxd6#; 1...e4 2.Fc3+ Şxc3 3.Vb4+ Şd4 4.Txe4+ Fxe4#

Nağıl (Fairy)- Hakmlər: Fransa, Böyük Britaniya, Slovakiya, Sloveniya, Serbiya və Çernoqoriya (ehtiyat - İsvetçə). Mövzu: «Single box» (bir komplekt şahmat fiquru) olmaq şərti ilə üç və ya daha artıq gedişə mat. Burada piyada yalnız, taxtadan əvvəlcədən vuruşla kənarlaşdırılmış fiqura çevrilə bilər. Bir tərəfin eyni rəngli fili ola bilər, ancaq iki vəzirin və ya üç eyni rəngli filin olmasına icazə verilmir. Həmin şərtin həyata keçirilmə vasitəsi iki tipli məsələldən birini təşkil edir :

1. 7 və 2-ci üfüqi xətdə olan piyada özünün sonuncu xanasına, əgər bu tərəfin heç bir fiquru vurulmayıbsa, gedə bilməz.

2. Əgər piyada çevrilmə xanasına bu tərəfin hər hansı bir fiquru vurulmamışdan əvvəl çatıbsa, o bu tərəfin hər hansı bir fiquru vurulmayana qədər hərəkətsiz qalır (lakin vurula bilər). Bu anda piyada dərhal həmin fiqura çevrilir. Əgər 8-ci (və ya 1-ci) xətdə bir neçə piyada varsa, onda çevrilən piyadanın seçimini, vuruşu həyata keçirən təref təyin edir. Adı çəkilən istənilən nümunəni seçmək olar. Nağıl şahmat şərtlərinin əlamətlərinə uyğun gələn istənilən leqlə mövqeyə icazə verilir.

L.Grolman, L.Yaroş (RUS)
1-ci yer

#3 Single Box Type 2 10+14

L.Grolman, L.Yaroş (RUS, 24 xal). 1. Vg4! (2.Vf4!~ 3.Ve5#) 2...dc / Axe1 (e8=A) 3.Ac7#; 1...Ff4 2.Ae3! ~ 3.Vxf5# (2...Fxe3 / Txe3 Axe1(e8=A) 3. 3.Ac7#; 1...Adf4 2.Ad3! ~ 3.Axc5# (2...dc / Axd3 (e8=A) 3.Ac7#; 1...Ahf4 2.Fh3! ~ 3.Vxf5 (2...Axh3 (e8=F) 3.Fd7#; 2...dc / Axe1(e8=A) 3.Ac7#; 1...Tf4 2.Te4! ~ 3.Txe5# (2...dc / Axe1(e8=A) 3.Ac7#); (2...Exf1 (e8=F) 3.Fd7#); 1...Vf4 2.Vg5! ~ 3.Vxf6#; (1.Ag2? (2.Af4+)f4!)).

M.Kovacevic (SCG, 23 xal) 1...Va3 (x) 2.Txd4 (A) Şe5 3.e8T# (2...Txd4 3.Vxd4#); 1...Tf2 (y) 2.Ac7 (B) Şd6 3.e8A# (2...Şxe4 3.e8T#); 1...Vc1 (z) 2.Fe6+ (C) Şxc6 3.e8F#; (1...Vxb2 2.Fe6+ Şxc6 3.e8V#); 1.f8! (2.Vd4 (f8=V) V (T)xd4 3.Vf7#); 1...Vxa3(f8=T) (x) 2.Fe6+(C) Şxc6 3.Tc8#; 1...Txf2 (f8=A) (y) 2.Txd4+(A) Şe5 3.Ag6#; 1...Vxc1 (f8=F) (z) 2.Ac7 (A) Şd6 3.e8# (3...Şxc7? (e8=A!); 1...f5 2.Te5+ Şxe5 (f8=T) 3.Tf5#. 1.e8? Txf2! (e8=A) 2.Ac7 Şe4! 3.e8T?; 1.Te6? Ff4!; 1.Vc2? Tg5! 2.Te6 d3! Leqlə mövqə.

M. Mladenovic (SCG, 22 xal) 1.d8? (2.Vxg2+ Tgx2 (c8=V) 3.Vxc2#) Ta5! 1...ab (x) (d8=A) 2.Fxf3+ (A) Şf5 / Şxf3 3.Tg5 / Ag5#; 1...Fxf8 (y) (d8=F) 2.f3+ (B) Şe3 3.Fg5#; 1...Fg8 (z) (d8=T) 2.Ag5+ (C) Şxe5 3.Fg7#; (1...d4 2.Txd4+Axd4(d8=T) 3.Td4#; 1...Fd6 2.Ag5+ Şxe5 3.Fg7#); 1.c8! ... 2.Vxg2+ Tgx2 (c8V) 3.Vxc2# 1...ab (x) (c8=A) 2.Axg5+ (C) Şxe5 3.Fg7#; 1...Fxf8 (y) (c8=F) 2.Ff3+ (A) Şf5, Şxf3 3.d8/ Ag5#; 1...Fgx8 (y) (c8=T) 2.f3+ (B) Şe3 3.Tc3#; 1...d4 2.Vxg2= Tgx2 (c8=V) 3.Vc6#, 1...Fd6 2.Ag5+ Şxe5 3.Fg7#. Leqlə mövqə.

Həllətmə üzrə Avropa
çempionatı Polşada keçiriləcək.

18-19 iyun 2005-ci ildə Leqnisa (Polşa) şəhərində şahmat bəstələrinin həlli üzrə birinci Avropa çempionatı keçiriləcək. Yarışlar şəxsi komanda hesabındadır. Komandanın tərkibində 4 iştirakçı var, hər turda zaçotla 3 ən yaxşı nəticə hesablanacaq. Əlavə olaraq, şəxsi birincilikdə hər ölkədən 2 iştirakçı ola bilər. Daha bir yenilik yeniyetmələr (20 yaşa qədər), veteranlar və qadınlar arasında nəticələrin ayrıca hesablanması olacaq.

Şahmat bəstəciliyi üzrə növbəti 48-ci
konqres və həllətmə üzrə 29-cu dünya
çempionatı

3-10 sentyabr 2005-ci ildə Yunanistanın Eretriya şəhərində keçiriləcək. Eretriya Afina Beynəlxalq Hava Limanından (El-Venizelos) 110 km aralı olan, Evia adasında yerləşir. Sifarişləri 15 iyun 2005-ci ildək göndərmək lazımdır:

Harry Foujaxis, Megistis 22-24, GR-11361

Athens, Greece

harryfou@ath.forthnet.gr

Tel:+30-210-9491442 (09:30 - 17:30, iş)

+30-210-8653077 (19:30 - 21:00,ev)

Faks: +30-210-9491610

www.sci.fi/~stniekat/pccc/wccc2005.htm

Şahmat bəstəciliyi üzrə 47-ci ümumdünya konqresi
47th World Congress of Chess Composition

4-11 sentyabr 2004-cü ildə Yunanistannın Halkidiki yarımadasında şahmat bəstəciliyi üzrə 47 konqres keçirildi. 34 ölkədən 233 iştirakçı var idi. Heyflər olsun ki, bu il Azərbaycanı burada təmsil edən olmadı. Bizim bəstəcilər həllətmə üzrə dünya çempionatında yalnız bir dəfə 1998-ci ildə Sankt-Peterburqda bütöv komanda ilə iştirak etmişlər. Burada komandamız 13 yeri tutmuş, şəxsi hesabda isə Araz Alməmmədov ən yaxşı nəticəni göstərib (24-cü yer), Arazın bu yarışda bərk xəstələnməsi ona daha yüksək nəticə göstərməye mane oldu. Müxtəlif dövrlerdə konqresdə Aqşin Məsimov (Bakı), Anatoliy Pirverdiyev (Bakı), Araz Alməmmədov (Qəbələ), Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı), Kənan Vəlihanov (İmişli) iştirak edib. Qeyd edim ki, bu yarışlara maliyyə xərclərini hər bir iştirakçı özü tapıb.

Halkidiki Yunanistannın ikinci böyük şəhəri Saloniqdən bir saatlıq məsafədə yerləşir. Qeyd edim ki, Saloniqdə Türkiye konsulluğu fəaliyyət göstərir və onun ərazisində Atatürkün ev muzeyi var. İştirakçılar Kallifeya qəsəbəsində yerleşən dəniz sahilindən 2 km aralı ola dörd ulduzlu «Athos Palase» v «Pallini Beach» hotellərində yerləşdirildi, ele konqres də burada keçirildi.

Konqresin programı çox rəngarəng oldu. Öncə open-turnir oldu (06.09.2004). Starta 102 nəfər çıxdı. Bu yarışda Hollandiyalı Dolf Wissman qalib gəldi. Finlandiyalı veteran Paul Perkonoja ikincisi, İsraildən Naomi Elkies isə üçüncü oldu.

Konqresin programına şahmat bəstələrinin həlli üzrə 27-ci dünya çempionatı da daxil idi. Çempionatda 85 iştirakçı (onlardan 13-ü Dünya çempionu idi) və 23 komanda var idi. Şəxsi hesabda yeni dünya çempionu şahmat üzrə beynəlxalq qrossmeyster Jon Nunn (İngiltərə-84 xal) oldu, ikinci yeri Piotr Murdzia (Polşa-82.5 xal), üçüncü yeri Ram Soffer (İsrail-81.5 xal) tutdu.

Komanda hesabında İsrail komandası qələbə qazandı (N. Elkies, R. Soffer, O. Komay). İkinci yerdə -İngiltərə (J. Nunn, J. Mestel, D. Friedgood), üçüncü yerdə - Finlandiya yığması (P. Perkonoja, J. Paavilainen, K. Karhunen).

Həllətmə şousunda Michal Dragoun (Çexiya), finalda T. Vakashima-nı (Yaponiya) udaraq, qalib gəldi. İlk dəfə olaraq nağıl məsələlərinin həlli üzrə (Fairy Solving Show) yarış keçirildi. Maraqlı orasındadır ki, hakim-beynəlxalq qrossmeyster Petko Petkov (Bolqarıstan), xüsusi olaraq bu yarış üçün 100-dən artıq, ele də çətin olmayan, lakin çox gözəl və orijinal məsələlər tərtib etmişdi. İlk nağıl şousunun da qalibi M. Dragoun oldu.

FIDE Albomu 2001-2003

Album FIDE 2001-2003

Şahmat bəstəciliyi özlərinin ən yüksək keyfiyyətli məsələ və etüdləri ilə FIDE Albomunun seçimində iştirak etməyə dəvət olunurlar. Burada 2001-2003-cü illərdə dərc olunmuş bəstələr iştirak edə biler (orijinal olmaz). Göndərişlər yalnız sadə poçtla (elektron olmaz!) 8 bölmə (#2, #3, n#, etüdlər, H#, S#, nağıl, retro) üzrə qəbul edilir.

Məsələ və etüdlərini göndərmək isteyən Azərbaycan bəstəcili 25 may 2005-ci il tarixdək şahmat bəstəciliyi komissiyasına müraciət edə bilerlər. Məsələ və ya etüd haqda ətraflı məlumat yazılmalıdır: jurnalın (qəzetiñ) adı, nömrəsi, ay və il, diaqramın nömrəsi. Kompüterdə yoxlanılmış bəstələrdə C+ işarəsi qeyd olunmalıdır. Məsələ və etüd şərki olarsa, göndərişdən önce, digər müəllifin razılığı da mütləq alınmalıdır.

**Şahmat bəstələrinin həlli üzrə 28-ci dünya çempionatı, Halkidiki,
7-8 sentyabr 2004
28th WCSC Compositions**

Petko A. Petkov
Orijinal

#2 8+8

Alain C. White
BCM, 1901

#2 11+8

Albert Volkmann
Tijdschrift vd KNSB, 1950

#2 9+11

Vladimir Pachmann
2nd HM, Szahy, 1954

#3 9+11

Gerald F. Andersen
3rd Pr., VCPS, 1920

#3 11+12

Nikolay Maydanov
Orijinal - The Problemist

#3 10+14

Ignace Vandecasteele
Orijinal - Probleemblad

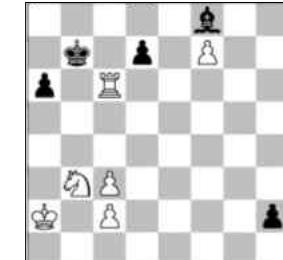
Heç-heçə 4+4

Harold van der Heijden
Orijinal

Uduş 5+5

Aleksey Troitski
Şaxmatniy jurnal, 1901

Uduş 6+5

Petko A.Petkov
Orijinal

h#2 2 həll 5+1

Christopher Jones
Orijinal

h#3 b)pe4→b4 6+12

P. Bakker və B.Stephenson
Orijinal

h#4 2 həll 4+6

Brian Stephenson
Orijinal

#4 10+10

P. Bakker, B.Stephenson
Orijinal
(Solovyova góre, 1929)

#5 9+10

Bernhard Schauer
Sachsische Zeitung, 1933

#7 8+11

F. Reimann
La Strategie, 1903

S#2 9+12

K.W. Winkler
Mənbə?

S#3 10+9

Camillo Gamnitzer
Orijinal - The Problemist

S#6 12+12

Şahmat məsələ və etüdlerinin yoxlanılması üçün kompüter proqramları əldə etmək istəyənlər redaksiyaya müraciət edə bilərlər. Proqramda məsələlərin həlli zamanı xəyalı oyun, yanlış iz, dualların göstərilməsi, tematik oyun və s. imkanlar var. Proqramdan istifadə çox sadədir, proqramla birgə həm də istifadə qaydaları öyrədilir.

28-ci Dünya Çempionatı Məsələlərinin Həlli

28th World Chess Solving Championship Solutions

Mötərizədə məsələ və gedişlərə verilən xallar göstərilib.

- №1. 1.Fe3! (5) №2. 1.Ta5! (5) №3. 1.Fb5! (5)
 №4. 1.Va8 (1) (2.Vxa4+\$d5 3.Ve4# (1), 1...Af2 2.Ta5 və 3.Fe6# (1), 1...f2 2.Ad7 (3.Vxa4/Tc5#) 2...\$xb5 3.Fa6#(1), 1...\$xb5 2.Va5+ \$xc6/\$c4 3.Fb7/Fe6# (1)
 №5. 1.Tg5! (1) (2.Tb5(3.Ac6/de#) ed 3.Vxd2#) (1), 1...ed 3.Vxd2+\$xc5 3.Tb5/Aa4# (0.5), 1...f4 2.Ab5+ \$xc5/\$e4 3.d4/d3# (0.5); 1...e4 2.Va1 (3.Aa4#) \$xc5/\$e5 3.Axe4/Ad5# (0.5); 1...Ad6 2.de+ \$xc5 3.Aa4# (0.5), 1...Axd8 2.edV+ \$xc5/Fd6 3.Vb6/Vxd6# (0.5); 1...\$xc5 2.Vb1və 3.Vb6#(0.5)
 №6. 1.Fa4! (1) 2.Txf7+ Axf7/Ff6 3.Fd7/Txf6# (1) 1...Ff6 2.Axh6+ \$e5 3.g4# (1) 1...b5 2.Vxe4+ de/\$xe4 3.Tc5/Fc2#(1) 1...f6 2.Fd7+Ae6 3.Fxe6#(1)
 №7. 1.b6!(1) 1...\$c6! 2.Ta7! (1) 2...\$xb6 3.Txg7(1) 3...Fe6+4.b3 c1V 5.Tb7+! (0.5) [3...Fh5 (3...Fd1 4.Tg6+) 4.Tg1 Fd1 5.Tg6+\$b5 6.Tg5+\$b4 7.b3! c1V 8.Tg4+! (0.5)
 №8. 1.dxe4!(1) 1...dxe3 2.d3!! (1) 2...dxe4 3.dxe4 \$c7 4.\$g2!(1) 4...\$d6/ \$c6 5.\$f3 \$c5 6.\$xe3 \$c4 7.\$f2! (1) 7...\$c5 8.\$g3 (0.5) 8...\$d4 9.\$f3 \$c4 10.\$g4 \$d4 11.\$f5 (0.5) 1-0
 №9. 1.Aa5+!(0.5) 1...\$a7 2.Tc7+ \$a8 3.Tc8+ \$a7 4.Txf8 (1) 4...h1V 5.Tb8!! (1) 5...Vd5+ 6.\$b2! (1) 6...Vxf7 7.Tb7+\$a8 (0.5) 8.Ac6!! \$xb7 9.Ad8+(1) 1-0
 №10. 1.Vh1 Vg1 2.Vd5 Vh2# (2.5) 1. \$d5 Ac4 2.Ac6+ e7# (2.5)
 №11.a) 1.Ve6 fe 2.Tc7 Tf6 3.Fc6 Fb4# (2.5), b) 1.Ff4 gf 2.Vc7Fh4 3.Tc6 Txd3# (2.5)
 №12. 1.Fxb3 Aa5 2.Fc4 \$xc4 3.Td4+ \$b3 4.\$d3 Ac5# (2.5), 1.c6 \$xc6 2.Td3 f3+ 3.\$d4 \$d6 4.Fc3 Ac2# (2.5)
 №13. 1.Vc6! (1) (2.Vd7 (3.Ab6+cb 4.Vd3#) Ve4+ 3.fe və 4.Vb5/Axe3# (2), 1...f6 2.Axe3+ Vxe3 3.Ve6+ Vxe6 4.e4#(1) 1...Ve5 2.Fxe5(3.Axe3#) b2 3.Vb7 və Axe3#(1)
 №14. 1.Txe2! (1) (2.Vg2/Vh1 və 3.Td2#, 1...Ag5 2.Vg2+ Af3 3.e4+ Fxe4 4.Te3 (5.Va2#) 4...Ad2/Ad4/Fd3,Fc2,Fb1 5.Td3/Vxe4/Txe5#(4)
 №15. 1.e3! (1) (2.Fxf4/ef#) 1...fe 2.Fc5 (3.Fxe3#) \$f4 3.Ag6+ \$g5 4.Af8 (5.Fxe3#) \$f4 5.Fd6+ \$g5 6.\$f7 və 7.Ah7#(4)
 №16. 1.Vb6! (1) 1...dc 2.Vxf6+ Axf6# (1), 1...ab 2.Tb5 Ac5# (1), 1...a6 2.Ta5 Ag~/Ae~#(1), 1...a5 2.Txa5 Ag~/Ae~#(1)
 №17. 1.Fc7! (1) (2.Vb6 v 3. Vd6+ \$xd6#) (1) 1...d2 2.b8A+2...\$xe6 3.Ve4+ Ae5# (0.5) 3...\$c8 3.Ad6+Axd6# (0.5); 1...\$xe6 2.Ae7+\$xe7 3.Vb4+Ad6# (1), 1...\$c6 2.Vh1+\$b5 3.Ad6+Axd6# (0.5); 2...\$d7 3.Vd5+ Ad6#(0.5)
 №18. Tb6! (1) (2.Vc2+ Fxc2 3.Ae7+ \$xg5 4.Ad5+ \$f5 5.Ae3+ \$e5 6.Ad3+ Fxd3#) (2) 1...Fxb6 2.Ae4 (3.Axg3+ Axg3#)Fxc7 3.Ad6+ Fxd6 4.Vb1+ Fc2 5.Vxb5+Fe5/Fc5 6.Vd3+ Fxd3#(2)

Konqresə gelmiş müxtəlif bestəcilerin sevimli maşğulliyətlərindən biri, qeyri-resmi müsabiqələrdə bestələrin tərtib olunmasıdır. Bu dəfə onların sayı 13 idi, müsabiqələrin əksəriyyəti müasir bestəciliyin en «dəbdə» olan istiqaməti kooperativ mat yarışları idi. Yarışların populyar olmasının səbəblərindən biri məsələlərin intertətlə qəbulu və ən əsası isə nəticələrin qısa müddətdə, yəni elə konqres dövründə elan olunmasıdır. Bunlar arasında «Alkoqol» yarışları üstünlük təşkil edir. Bu yarışların maraqlı cəhətlərinndən biri də spirtli içkilərin nəticələr elan olunan kimi «boşaldılması» tələbidir. Onlardan bəziləri ilə sizini tanış edirik.

A.Hirschenson, P.Einat
1.mükafat
Kalitea TY, 2004

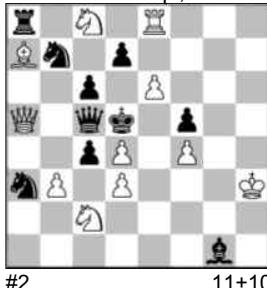
#2 14+8
№19. 1.Ad5? (2.Vxc7#), 1...Fxe4 2.Vxb3#, 1...Vxe6 2.Ae3# amma 1...Fxe7! 1.Fd6! (2.Vxc7#), 1...Fxe4 2.Tc3#; 1...Vxe6 2.Fxe6# №20. 1...Fxd4 2.Ab4#; 1...d6 2.Ab6#; 1.Ve1! (2.Ve5#), 1...Vxd4 2.Ab4#; 1...Vd6 2.Ab6#; 1...Fxd4 2.Vh1#; 1...d6 2. Ab6# №21. a)1.Ad6 Fe3 2.Te2 Td6#, b) 1.Ae2 Td6 2.Vf8 Fe3#

J.Haymann
1.mükafat
«SabraTourney» 2004

h#2 b)pc7→d6, c)pg3→b7

V.Dyaçuk
1.mükafat
Blits-müsabiqe, 2004

#2 11+10
№21. a) 1.Fd6 2.Ve5+ Sc6 3.Ve4+ Sd6 4.Tb6+ Sc7 5.Tc6+ Sd8 6.Fb6+ Tc7 7.Fa5! Sc8 8.Vd3! Txc6 9.Va6+Tx a6#, b) 1.Fc3! Sd6 2.Ve5+ Sc6 3.Ta7! Sb6 4.Va5+ Sc6 5.Sb8! Sd6 6.Ve5+Sc6 7.Ta5! Sb6 8.Vf6+Td6 9.Vd8+Tx d8#

M.Erenburg
1.mükafat
Maklaud viski 2004

h#2 b) Ae5→e4 6+12
№25. 1.g8V e6+! 2.Vxe6 Fg4+! 3.Şxg4 Vxc4 4.Vh6+Şxe4 5.Vf4+Şd3 [5...Şd5 6.Fb3! Vxb3 7.Vf7+] 6.Fb5 Vxb5 7.Vf1+ və 8.Vxb5 uduş.

№26. 1.Tc7+ Şxd6 2.Txd7+! Şxd7 3.0-0-0+! Td5! 4.Txd5+ Şc6 5.Ta5! ba 6.Şb2=

№27. a) 1.Fd4! Sd6 2.Ve5+ Sc6 3.Ve4+ Sd6 4.Tb6+ Sc7 5.Tc6+ Sd8 6.Fb6+ Tc7 7.Fa5! Sc8 8.Vd3! Txc6 9.Va6+Tx a6#, b) 1.Fc3! Sd6 2.Ve5+ Sc6 3.Ta7! Sb6 4.Va5+ Sc6 5.Sb8! Sd6 6.Ve5+Sc6 7.Ta5! Sb6 8.Vf6+Td6 9.Vd8+Tx d8#

«Cənab Şah c8»

A. V. Sarıçev (02.08.1909 - 07.12.1986)

Aleksandr Vasiljeviç Sarıçev 1909-cu ildə Leningrad vilayətinin Sarskoye Selo şəhərində anadan olmuşdur. Amma demək olar ki, o bütün həyatını Bakıda keçirib. 1924-cü ildə məktəbdə oxuyarken ekiz qardaşı Kirillə birləşdə şahmata maraqla göstərmişdir. Tezliklə qardaşlar Bakı çempionatlarında ilk uğurlarını qazandılar.

Aleksandr Sarıçev 1929-cu ildə şahmat üzrə Bakı çempionu olmuş, sonra Zaqafqaziya çempionatlarında uğur qazanmışdır. 1955-ci ildək o, Azərbaycanın şahmat üzrə yığma komandasının şərəfini qorumuşdur.

Praktik şahmata ciddi diqqət yetirən Sarıçev qardaşları 1925-ci ildə şahmat bəstəciliyi ilə məşğul olmağa başladılar. Onlar artıq 1926-ci ildə "Komsomolskaya pravda" qəzetində özlerinin ilk şahmat məsələlərini dərc etdirdilər. Sarıçev qardaşları A.S.Qurviçlə mat etüdlərinə maraqla göstərməyə başladılar.

Əkiz qardaşların şahmat bəstəciliyində debütleri kifayət qədər cəsarətli olmuşdur. Qardaşlar öz müəllimi A.S. Qurviçin təsiri altında ilk vaxtlarda əksər etüdlərini yüngül fiqurlu material ilə qururdular.

1927-ci ildə Sarıçev qardaşları "Bakinski raboçi" qəzetində özlerinin beş etüdünü dərc etdirdilər. Şahmat etüdlərinin tərtibi üzrə Ümumittifaq müsabiqəsində onların ilk çıxışı çox uğurlu oldu. Qardaşların şahmat etüdü üçüncü mükafat aldı.

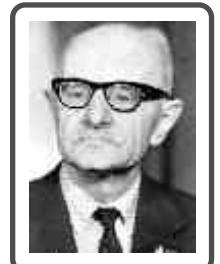
Tezliklə Sarıçevlər "Bakinski raboçi" qəzetinin 1927/1928-ci illərdə keçirdiyi Ümumittifaq etüdlər müsabiqəsində iştirak edərək, bir çox məşhur etüdçüləri geridə qoyub, üçüncü yeri tutdular.

Maraqlıdı ki, A. Sarıçev şahmat bəstəciliyi üzrə idman ustası, beynəlxalq usta olduqdan sonra da, onun beynəlxalq müsabiqələrdə fərqləmə almış ən yaxşı etüdləri yüngül fiqurlardan istifadə etməklə qurulmuşdu və bu etüdlərin gözəl olmasına onun ilk məşqçisi, şahmat etüdləri üzrə mahir usta A.S.Qurviçin xidməti böyük idi.

1928-ci ildə "Şaxmatniy listok" Sarıçev qardaşlarının məşhur, paradoksal şahmat etüdünü dərc etdi (№1). İndi elə bir ölkə, elə bir jurnal və şahmat dərsliyi tapılmaz ki, bu gözəl etüd orada dərc olunmasın.

Otuzuncu illərdən sonra Sarıçev qardaşlarının şahmat "dueti" parçalandı. Kiril Sarıçev bütün qüvvəsinə "Vişka" qəzetində jurnalist fəaliyyətinə verdiyinə görə şahmat bəstəciliyindən uzaqlaşdı. O, 1950-ci ildə vəfat etdi. Aleksandr Sarıçev sonrakı dövrdə tək işlədi. O, öz etüdləri üzərində ciddi işləyir, onları səmərəli etməyə çalışırı. Onun

Gənc şahmat bəstəcimiz Elmar Abdullayev (Əli-Bayramlı) Rusyanın www.bereg.ru və www.webchess.ru şahmat saytlarında şahmat bəstəciliyi səhifəsini aparır. Aşağıdakı ünvanları yığmaqla, siz birbaşa onun səhifəsinə daxil ola bilərsiniz: <http://www.bereg.ru/games/club/andy/ru/composition.htm>
<http://www.webchess.ru/index.php?module=content&id=16&PHPSESSID=f88b49a96848603a641b0ef406bd13d>

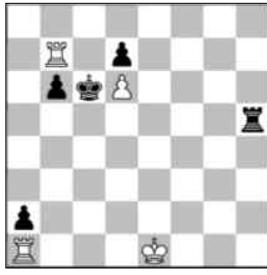

Nikolay Kralin
1-2 mükafat ,UP-2004

Uduş 5+4

Y.Afek, G.Costeoff, O.Comay
1-2 mükafat , UP-2004

Heç-heçə 4+5

Andrey Selivanov
Mükafat, Metaxa Tourney 2004

S#9 2 həll 5+2

dərc etdirdiyi etüdlərin sayı çox olmasa da, maraqlı və dərin məzmunu ilə fərqlənirdi.

Aleksandr Sarıçevin əksər şahmat etüdləri mötəbər beynəlxalq müsabiqələrdə yüksək mükafatlar almışdır. Məsələn: İngiltərə (№5), Çexoslovakiya və Macaristanda, T.Qorqiyevin (№9) xatirəsinə həsr edilmiş müsabiqələrdə birinci mükafatlarla layiq görülmüşdür.

1961-ci ildə Aleksandr Sarıçev XIV Leypsiq Ümumdünya Olimpiadasına həsr edilmiş müsabiqədə (№4) gümüş medal qazandı. 1961-ci ildə ona şahmat bəstəciliyi üzrə idman usta, 1979-cu ildə isə FIDE A.Sarıçevə beynəlxalq usta adı verdi. A.Sarıçevin iyirmidən çox etüdü şahmat bəstəciliyi xəzinəsinə "FIDE Albomuna" daxil edilmişdir.

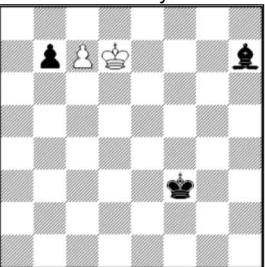
A.Sarıçev gənc şahmat bəstəciliyi ilə böyük hamilik işi aparırdı. O, iyirmi ildən çox "Bakı" axşam qəzətinin şahmat guşesində məşğələ aparıb. Respublikamızın qabaqcıl şahmat bəstəcilerinin demek olar ki, hamisi həmin guşenin məşğələlərində yetişmişdir. Rauf Əlövsətzadə, Məcnun Vahidov, İsaxan Qarayazlı, Züleyxa Eyvazova, Bəxtiyar və Lütfiyar Rüstəmov qardaşları, Mixail Akçurin, Muradxan Muradov, Hacı Məmmədov, Anatoliy Pirverdiyev və başqalarının uğurları təkcə ölkəmiz daxilində deyil, bütün dünya miqyasında tanınır. Demek olar ki, Aleksandr Sarıçev müasir Azərbaycan şahmat bəstəciliyi məktəbinin banisi olmuşdur. Sarıçev şahmatın tebligi sahəsində apardığı böyük işə görə idman Komitəsinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

A.V.Sarıçev şahmat bəstəciliyi üzrə respublika komissiyasının sədri idi (1970-1986). Azərbaycan Şahmat Federasiyası Rəyasət Heyətinin üzvü olmuşdur.

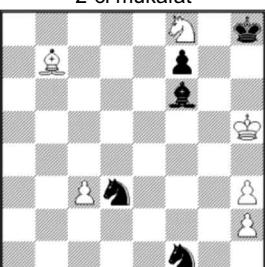
İndi isə, oxucularımıza A.V.Sarıçevin yaradıcılığı ilə müstəqil tanış olmağı təklif edirik.

Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı)

№1. Şaxmatnyi listok, 1928
fəxri rəy

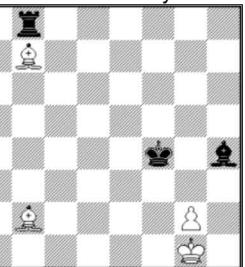

Heç-heçə
№ 4. Leypsiq -1960
2-ci mükafat

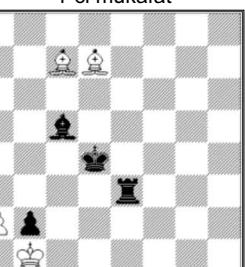

Heç-heçə

№ 2. 64 - ŞO, 1929-II
3-cü fəxri rəy

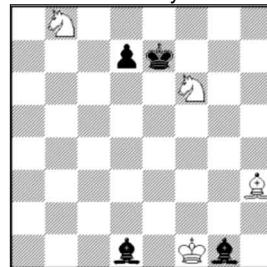

Heç-heçə
№ 5. New Statesman, 1961
1-ci mükafat

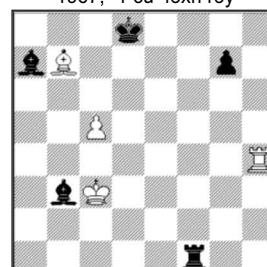

Heç-heçə

№ 3. Şaxmati v SSSR, 1948
fəxri rəy

Uduş
№ 6. Şaxmatnaya Rustaveliana,
1967, 4-cü fəxri rəy

Heç-heçə

№ 7. Yubileyiniy-100, 1970
xüsusi tərifname

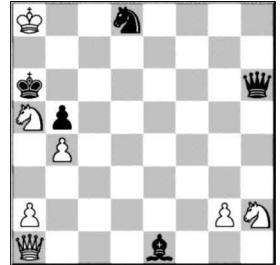
Uduş

№ 8. New Statesman, 1974
1-ci mükafat

Heç-heçə

№ 9. T.Qorqiyeve
1-ci mükafat

Heç-heçə

A.V. Sarıçev-95 XATİRƏ YARIŞI

Son mükafatlandırma (Final Award)

Hakim : İlham Əliyev (Sumqayıt, Azərbaycan)

Yarış Azərbaycan Şahmat Federasiyası Bəstəcilik komissiyası və Maccabi» idman Mədəniyyət birliyi ilə birgə təşkil olunmuşdu. Yarış barədə məlumat «Şahmat bəstəciliyi» jurnalında (№1, dekabr 2003) və www.azerichess.com saytında, həmçinin bir çox xarici jurnal və saytlarda dərc olunmuşdu. Bizim xahişimizə səs verib, yarışımız haqda öz nəşrlərində informasiya verən hər bir kəsə minnətdarlığımızı bildiririk.

Yarışın bağlanış günü -15.10.2004. İlkin mükafatlandırma bütün iştirakçılara 25.01.2005 tarixdə göndərildi. Təsdiqetmə üçün iki ay vaxt verildi (25.03.2005). Etüdlərin səhv və səleflerinin tapılması məsləhətlərinə görə Harold van der Heijden-ə (HOL) və mətni ingilis dilinə tərcümə etdiyinə görə Rauf Əlövsətzadəyə (ABŞ) xüsusi minnətdarlığını bildirmək istərdim.

(Sarychev-95 MT was organized by the **Azerbaijan Chess Composition Commission** together with the **Maccabi Cultural-Sporting Society**. The tourney announcement first published in '**Şahmat bestechiliyi**' (№1, december 2003) and on www.azerichess.com was later reprinted in many chess publications throughout the world. Our thanks to those who spread the word about this event!

Closing date: 15.10.2004. Provisional award : 25.01.2005 - 25.03.2005.

Special thanks should go to Harold van der Heiden for his invaluable and professional help and Rauf Aliovsadzade for translating the text into English !

2004-cü ilin noyabr ayından Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin orqanı olan «**Olimpiya dünyası**» qəzetində şahmat bəstəciliyi guşesi açılıb. Qəzet həftədə iki dəfə, çərşənbə axşamı və şənbə günü, guşə isə həftədə bir dəfə çıxır. Guşəni İlham Əliyev (Sumqayıt) aparır. Guşədə orijinal məsələ və etüdlər dərc olunur. Tərtib üzrə yarışlar keçirilir.

Yarışa 12 ülkedən 26 bəstəcidən 40 etüd göndərilmişdi (40 studies were received by the 26 listed below composers from 12 countries):

Azərbaycan (Araz Alməmmədov-2, Elmar Abdullayev-1, Samir Bədəlov-2, Tacı Isbəndiyarov-2, Salman Cavadzadə-2, Akif Kəlbiyev-2, Şəhriyar Məmmədyarov-2, Muradxan Muradov-3), **ABŞ** (Richard Becker-2, Steven B.Dowd-1), **Fransa** (Alain Pallier-1), **Gürcüstan** (Iuri Akobia-1.5, David Qurgenidze-0.5), **Almaniya** (Gerhard Josten-2, Siegfried Hornecker-2, Jurgen Kratz-1, Rainer Staudte-1), **İtaliya** (Pietro Rossi-2.5, Marco Campioli-0.5, Piero Angelini-1), **Latviya** (Andreys Strebkovs-2), **Hollandiya** (Harold van der Heijden-1), **Polşa** (Henryk Grudzinski-1), **Rumınıya** (Visa Horia Teodor-2), **Rusiya** (Evgeniy Fomichev-1), **Ukrayna** (Leonid Topko-1).

Səhvler (correctness): **Ş.Məmmədyarov** ($\$e1-\$f7$) Səhv (Incorrect) : 2...e4+! 3.\$xe4 \$f6. **A.Alməmmədov** ($\$b3-\$g1$) Sehv (Incorrect): 1...Vxh2!, 3...Vc3+. **M.Muradov** ($\$d6-\$d8$) Dual: 5.\$g6! Ag4 6.Tg1 Ae3 7.Ta1 Agf5 8.Ta8+ \$d7 9.Ta7=. **S.Hornecker** ($\$d3-\$a3$) Duallar- 10.\$xd3 \$b2 11.Ae3 a1V 12.Ac4+ \$a2 13.Txa1+ \$xa1 14.\$e2 h3 15.\$f2 \$a2 16.d5 uduş (wins). another dual: 9.Ta1 g3 10.Ac3 \$b4 11.Axa2+ \$c4 12.Ac3 \$xd4 and now 13.\$d2! \$xc5 14.Txa4 h3 15.Ae2 g2 16.Th4 (Ag1, \$e2), və (or) 13...\$e5 14.Ae2 Ae4+ 15.\$e3 Ac5 16.Th1 g2 17.Txh4 a4 18.Tc4. **T.Isbəndiyarov** ($\$h8-\$f7$) Dual 2.e5 a2 3.e6+ \$e8 4.Fd7+ Vxd7 5.Ad6+ Vxd6 6.c8V+ Vd8 7.Vc5 uduş (wins). **H.Grudzinski** ($\$f4-\$h5$) Duallar: 1.e7!Vxe7 2.Ae6 \$g6 3.b8V Vf7 4.c7 və ya (or) 3.\$e3 \$xg5 4.e8V Vxc7 5.\$xd3 g6 6.Vd7 Vb6 7.Vxd6 Va6+ 8.\$d4 Va1+ 9.\$c4 Va6+ 10.\$xb4. **S.B. Dowd** ($\$a6-\$a8$) Duallar: 3.Fxe5, 6.h8V, 7.Vxe5. **Andreys Strebkovs** ($\$c8-\$e3$) Duallar-1.d7 Fxa6+ 2.\$c7 Tc2+ 3.\$b6 Ta2 4.d6 Fa5+ 5.\$xa6 Fd8+ 6.\$b7 Txa7+ 7.\$xa7 d3 8.Ac6 d2 9.Axd8 d1V 10.Ac6 Va4+ 11.\$b6 Vb3+ 12.\$c7= və ya (or) 10.\$xd8 \$xd5 11.\$c8. **Andreys Strebkovs** ($\$d2-\$a1$) 3.Ad5 \$b4 4.Ac2+ (Ag2) 5...\$c4 (5...\$b3)

Tərtib üzrə 2-ci şəxsi dünya çempionatı keçirilir

Şahmat bəstələrinin tərtibi üzrə II şəxsi dünya çempionatında (2 WCCI) Azərbaycanı yalnız iki nəfər təmsil etdi. Etüdlər bölməsində **İlham Əliyev** (Sumqayıt) - 6 etüd, kooperativ mat bölməsində **Bəxtiyar Rüstəmov** (Bakı)- 4 məsələ. Çempionata 2001-2003-cü illərdə dərc olunmuş bəstələr qəbul olundu. Altı bəstədən yalnız dördü zaçota daxil olur. Çempionatın nəticələri bu ilin yayında elan olunacaq.

Həllətmə üzrə beynəlxalq yarışın nəticələri elan olunub

International Solving Contest - Beynəlxalq həllətmə yarışında 262 nəfər iştirak etdi. Yarış 23 yanvar 2005-ci ildə bir neçə ölkədə eyni zamanda keçirildi. İki turda 12 bəstə həll etmək tələb olundu. Hər həll edilmiş tapşırığa görə 5 xal verilirdi. Yenilik ondan ibarət idi ki, içərisində məsələlər olan və yarışın hakimi tərəfindən hazırlanmış konvətlər müxtəlif ölkələrdə eyni zamanda açıldı. Hər ölkənin təşkilatçısı sonradan öz nəticələrini hakimə göndərdi. Üç iştirakçı maksimum xal yığıdı, lakin yerlər vaxta görə bölündü: Roland Baier - 146 dəqiqə (İsvəçrə), Kari Karhunen - 221 dəqiqə (Finlandiya), Michal Dragoun - 237 dəqiqə (Çexiya).

6.Ae1) 6.\$e3 \$c3 7.Ae1 uduş(wins). **Evgeniy V.Fomichev** ($\$c1-\$c4$) Duallar-4.Fd8 Th2 5.\$c2 Txe2+ 6.\$d3= və ya (or)10.b4 e4+ 11.\$d4 \$b5 12.Fe5=. **Pietro Rossi** ($\$f1-\$a7$) Duallar-1.Ad8!? Fe3 2.Tf3 Vb5+ 3.\$g2 və ya (or) 8. Tc3.

İlkin mükafatlandırma fərqlənmə almış bəzi etüdlərin sonradan kompüter bazasında olması aydın oldu. Bu məlumatə görə cənab Jon Roycroft-a (İngiltərə) minnətdaram. Çok heyfislenirem ki, müəlliflər bu baradə mənə xəbər etməyi bilərlər.

Önce mən bu etüdləri yarışdan çıxartmaq istədim. Lakin etüdləri öyrəndikdən sonra, həmin etüdləri mükafatlandırma saxlamaqla, bəzi dəyişikliklər etməyi qərara aldım.

As it turned out, some originally awarded studies have been found in Oracle Database. Thanks to J.Roycroft for pointing this out! (Pity some composers did not inform me about that.)

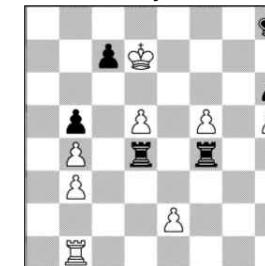
I was going to exclude those studies from the tourney, but on second thoughts I decided to leave them in the award with some changes.

Sonda mən yarışın təşkilinə görə Azərbaycan Şahmat Federasiyası Bəstəcilik komissiyasının sədri **Mahir Məmmədova**, «Maccabi» İdman Mədəniyyət birliyinin direktoru **Qelman Qennadiy Yefimoviçə** öz təşəkkürlerimi bildirmek istərdim.

I would like also to thank Mahir Mammadov, President of the Azerbaijan Chess Composition Commission, and Gennadiy Gelman, manager of "Maccabi" Sport / Cultural Society.

A.V. Sarychev-95 MT Judge : İlham Aliyev (Azerbaijan)

Muradxan Muradov
1-ci mükafat / 1st Pr.
A.V. Sarichev-95 XY

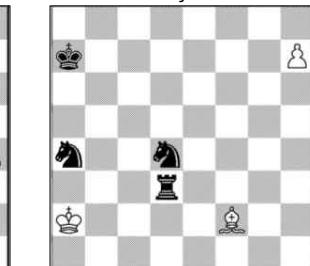
Heç-heçə / Draw

Samir Bədəlov
2-cü mükafat / 2nd Pr.
A.V. Sarichev-95 XY

Uduş / Win

Gerhard Josten
3-cü mükafat / 3rd Pr.
A.V. Sarichev-95 XY

Uduş / Win

1-ci mükafat (1st Prize) - **Muradxan Muradov** (Qobustan-AZE) 1.e3 Txd5+ 2.\$c6 Txf5 3.e4 Td6+ 4.\$xc7 Tff6 5.e5 Tc6+ 6.\$d7 Tfe6 7.Td1!(8.Td6!) \$g7 8.Tg1+ \$f7 9.Tf1+\$g7 10.Tg1+\$h7 11.Td1!\$g7 [11...Ta6 12.Td6 Texd6+ 13.exd6 \$g8 14.\$e7 Ta1 15.d7 Te1+ 16.\$d6; 12...Taxd6+ 13.exd6 Te5 14.\$c6 Te1 15.d7 Td116.\$c7] 12.Tg1+ \$f8 13.Tf1+ \$g8 14.Tg1+ \$h8 15.Td1 mövgəli heç-heçə (positional draw). Qara topların üç çəngəli ilə şaquli xətlə sistematiq hərəkətlər və topun dəyişdirilməsi daimi təhlükəsi ilə mövgəli heç-heçə. Əlbəttə, topların piyada çəngəli (həm də rekord sayda - 4 dəfə!) R.Sadıkovun etüdündə rast gelinib. Lakin orada ideya iki piyada ilə həyata keçirilib (hər piyadaya iki çəngəl) və oyun bununla başa çatır. Burada ideyanın qaralarla keçirildiyi Korolkov, Mitrofanov (1957) etüdünü də göstərmək olar. Mən ele

düşünmürəm ki, giriş oyununun oxşar olması sələf sayılı bilər, axı final mövqelər fərqlidir və o, M.Muradovda daha dolğun və maraqlıdır, qaralar artıq topla uda bilmir. Başlanğıc mövqe isə yenə də bu etüddə daha gözəgəlimlidir.

Müəllifin 1993-cü ilde «Azerbaijan» qəzetiində dərc olunmuş etüdünnün düzəlişi və təkmilləşdirilməsi. Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, mövqeli etüdlər sahəsində böyük usta olan Aleksandr Sarichev müəllifin müəllifini olub.

Systematic moves on a file with a Pawn 'forking' black Rooks three times, positional draw with a permanent threat to trade the Rooks. This has been done (with four 'forks') before by Sadykov but with two 'forks' per Pawn (and no positional draw). In Korolkov / Mitrofanov's study (1957) the idea is conducted by Black. I do not think that a similarity in introductory play should be considered anticipation. The finales in the studies are different, with the finale in M.Muradov's position being more interesting - Black cannot win with a Rook up. Also the starting position in M.Muradov's study is more attractive.

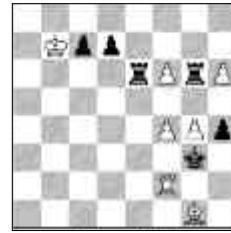
This is an improvement of the author's study published in 'Azerbaijan', 29.04.1993. It should be noted that A.V. Sarychev himself was very good at positional draws and also was the author's tutor.

Korolkov, Mitrofanov, 1957

Heç-heçə / Draw

R. Sadikov, 1990

Uduş / Win

1.Tb5+! Ac5! 2.Txc5+ \$d4 3.Taa5! Tg7+! 4.\$f4! b6! 5.Tc4+ \$xd3 6.Txa4 b5 7.Tc3+ \$xd2 8.Taa3 b4! 9.Tc5! bxa3 10.Td5+ Txd5 pat (stalemate).

1.f5 Tb6+ 2.\$xc7 Txh6 3.f7 Tbc6+ 4.\$xd7 Tcf6 5.g5 Txf7+ 6.\$e8 Thh7 7.g6 Te7+ 8.\$f8 Thg7 9.f6 uduş (wins).

2-cü mükafat (2nd Prize) - Samir Bədəlov (Bakı-AZE) **1.Fa6+!\$xa6** (1...Şa4 2.Ae4) **2.Ae8! \$b5 3.Ad6+ \$a4** (3...Şa6 4.Fd8 və 5.b5#) **4.Ae4 \$b5 5.Axc3+ \$c4** (5...Şa6 6.Fd8) **6.Axe2 h3 7.d3+! \$xd3** (7...Şb5 8.Şb7) **8.Af4+ \$~ 9.Axh3** uduş (wins).

Keçid piyadaları ilə mübarizə mövzusu sözsüz ki, yeni deyil. Lakin, bu etüddə yalnız birçə atın hərəkətləri ilə, ikisi çevrilmə astanasında dayanmış, üçü isə onlara kömək etməyə daim hazır olan beş (!) keçid piyadası ilə bacarmaq olur. O da çox maraqlıdır ki, ağ at ilk dedisi ilə birinci üfüqi xəttə can atan piyadalardan mümkün qədər uzaqlaşır. Ağ atın qəhrəmanlıq səyəleri, elə də gözə dəyməyən d2 piyadasının köməkləyi ilə həyata keçir. Çox heyf ki, a5-dəki fil heç bir gedis etmir.

The idea to stop far-advanced Pawns isn't, of course, new. But in this position there is just a Knight being able to stop five(!) Pawns , with two of them just about to be promoted and three others ready to help. Interesting is that the Knight, on its first move,moves as much as possible from the 1st rank the black Pawns are eager to get to. The Knight's heroic and successful struggle is helped by the unobtrusive Pawn on d2. Pity about the inactive Bishop on a5.

3-cü mükafat (3rd Prize) - Gerhard Josten (GER) **1.h8V Ac3+ (1...Td2+**
2.Şa3) **2.Şa1 (2.Şa3? Ae4+ 3.Şa4 Axf2) 2...Td1+ (2...Acb5 3.Vh7+,+) 3.Şb2**
Acb5 (3...Aa4+ 4.Şa3 Ta1+ 5.Şb4) 4.Vh6! (4.Fe3? Şb6 5.Vh5 Tf1 (5...Te1?
6.Vh6+) 6.Ve5 Td1 7.Ve4 Şa5=) 4...Şb7 5.Fe3 Ac6 (5...Ac7 6.Vd6) 6.Vh5! uduş (wins).

Faktiki olaraq, son zamanlar çox az rast gelinən, əsilzadə etüddür. Axı elə ilk gedisə yeganə piyada vəzirə çevrilir. Etüdün miniatür formada olması da gözəri oxşayır. 4.Vh6!! gedisi gözəgəlimli və gözənlənməzdır . Sonda vəzir ikiqat zərbe ilə qara fiqurlardan birini udur.

As a matter of fact, this is an aristocrat so rare these days. The only Pawn is promoted on the first move. A miniature form is pleasing. Very nice is 4.Qh6!! The Queen wins one of the black pieces at the end.

Leonid Topko

Fəxri rəy / HM.
A.V. Sarichev-95 XY

Uduş / Win

Piero Angelini

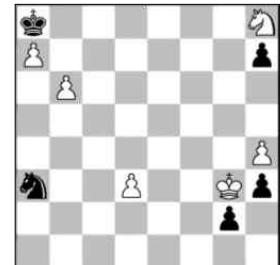
1-ci tərifnamə / 1st Com.
A.V. Sarichev-95 XY

Uduş / Win

Akif Kəlbiyev

2-ci tərifnamə / 2nd Com.
A.V. Sarichev-95 XY

Heç-heçə / Draw

Fəxri rəy (Honourable mention) - Leonid Topko (UKR) **1.Te4+ \$xd3 2.Td4+ \$c2**
3.Txd1 \$xd1 4.Tg1+ \$c2 5.Şc4! f2 6.Tf1 b1V 7.Txf2+ \$c1 8.Tf1+ \$b2 9.Txb1+ uduş (wins), 4...Şd2 5.Şe4! f2 6.Tf1 Şe2 7.Tb1 f1V 8.Txb2+ Şe1 9.Tb1+ \$f2 10.Txf1+ uduş (wins).

Cəlbedici eks-seda oyunu. Lakin iki fiqur (ağ at və qara top) hərəkətsiz qaldı və ilkin mövqelərində vuruldular. İdeya yəqin ki, **M.Havel-in** (Sach, 1944) etüdündən götürülüb.

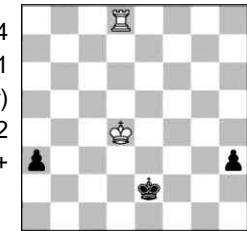
A pleasant echo. But two pieces (white knight and black Rook) never move and are captured on their initial squares. The idea is taken from M.Havel's study («Sach», 1944).

Riece abbreviations:

Ş = King
V = Queen
T = Rook
A = Knight
F = Bishop
piyada = Pawn

M.Havel, 1944

1.Şe4! h2 2.Th8 \$d2 3.Şd4
Şc2 4.Şc4! a2 5.Txh2+ \$b1
6.Şb3 a1A+ 7.Şc3, və (or)
1...a2 2.Ta8 \$f2 3.Şf4! h2
4.Txa2+ \$g1 5.Şg3 h1A+
6.Şf3.

Uduş / Win

1-ci tərifname (1st Commendation)-Piero Angelini (ITA) 1. Th1! Thxh3 2. c6 Thb3+ 3. Sc2 (3. Sc1? Ta1+ 4. Sc2 Txh1) 3... Tc3+ 4. Sd2 (4. Sd1? Ta1+) 4... Td3+ 5. Se2 (5. Se1? Ta1+) Te3+ 6. Sf2 (6. Sf1? Ta1+) Tf3+ 7. Sg2 (8. Sg1? Ta1+) Tg3+ 8. Shx2 Th3+ 9. Sg2 (9. Sg1? Ta1+) Tag3+ 10. Sf2 (9. Sf1? Txh1+) Tf3+ 11. Se2 (9. Se1? Txh1+) Te3+ 12. Sd2 (9. Sd1? Txh1+) Td3+ 13. Sc2 (9. Sc1? Txh1+) Tc3+ 14. Sb2 (9. Sb1? Txh1+) Tb3+ 15. Sa2 (9. Sa1? Txh1+) Txh1 16. Sxb3 Sg6 17. c7 uduş (wins).

Üfüqi xətə sistematik hərəkətlər, qara topun uğursuz mövqeyə cəlbedilməsi (ötən əsrin əvvəllərində dəbdə olan Roma mövzusu). Burada həmçinin, bu mövzuya aid bir çox etüdlərdə, şahın birinci üfüqi xətə gedişi ilə rast gəlinən dual da yoxdur. Etüdün ilk gedişi sadə görünür, lakin işdə çox əzaqqorən olur. Qeyd etmək lazımdır ki, mövzu dəfələrlə işlənilib. Heyf ki, f8-dəki fil hərəkət etmir.

Systematic rank moves, enticing the black Rook (the Roma theme) to an unlucky square. There are no duals you often see in studies of this type with the white King moving to the first rank. The opening move in this study, looking unpretentious at first, proves to be very farsighted later on. It is fair to say that the idea has been used a lot before. Pity about the idle Bishop on f8.

2-ci tərifname (2nd Commendation) - Akif Kəlbiyev (Lerik-AZE) 1. Sh2! Ab5 2. Af7 h6! 3. d4! Axd4 4. Ae5 Sb7 5. h5! Sa8 6. Af3! Axf3+ 7. Sxh3 g1V 8. b7+ Sxb7 9. a8V+Sxa8 pat (stalemate).

Final pat mövqesi hələ Troitskinin, 5-ci gedişdən sonrakı oyun isə, bizim yarışın iştirakçılarından biri R.Becker-in etüdündən məlum olsa da, yaxşı giriş oyunu xoş təəssürat yaradır.

The final position is known from Troitsky's works, while the play after first five moves from our winner R.Becker's study. A nice introductory moves leave a good impression.

R. Becker, 2000

Heç-heçə / Draw

1. Se1 h3 2. Sf2 Af5
3. d6+ Sd8 4. c7+ Sd7
5. Ad2 g3+ 6. Sg1 Ad4
7. Sh1 Sc8 8. Af3 g2+
9. Sh2 Axf3+ 10. Shx3
g1V 11. d7+ Sxd7
12. c8V+ Sxc8 pat
(stalemate).

Alain Pallier
3-cü tərifname / 3rd Com.
A.V. Sarıçev-95 XY

Uduş / Win

3-cü tərifname (3rd Commendation) - Alain Pallier(FRA)

1. Sb4! (Tematic oyun - Thematic try: 1. Sc5? Sxa3 2. Sd6 Sb4 3. Sxd7 a3 4. e6 a2 5. e7 a1V 6. e8V Va4+ 7. Sd8 Vxe8+ 8. Sxe8 Sc3 9. Sd7 (9. Sf7 Sd2 10. Sxg7 Sxe2 11. Shx6 Sd3 12. Sg5 e2 13. h6 e1V) 9... Sd2 10. Sc7 Sxe2 11. Sxb7 Sf3 12. Sc6 e2 13. b7 e1V 14. b8V Vxh4); 1. Sxa4? Sc3 2. Sb5 Sd2 3. a4 Sxe2 4. a5 Sd3 5. a6 bxa6+ 6. Sc5 (6. Sxa6 e2 7. b7 e1V 8. b8V Va1+ 9. Sb7 Vb2+ 10. Sc8 Vxb8+ 11. Sxb8 Sxe4 12. Sc7 Sxe5 13. Sxd7 Sf5 14. Se7 Sg4 15. Sf7 Shx4 16. Sxg7 Sxh5) 6... e2 7. b7 e1V 8. b8V Vc3+ 9. Sd6 Vc6+ 10. Se7 Sxe4 11. Sf8 Vc5+ 12. Sxg7 Vxe5+ Sxe5 14. Shx6 Sf6 15. Sh7 Sf7 16. h6 a5) 1... Sc2 2. Sc5 (2. Sxa4? Sd2) 2... Sd2 (2... Sb3 3. Sd6 Sxa3 4. Sxd7 Sb3 5. e6 a3 6. e7

a2) 3. Sd6 Sxe2 4. Sxd7 Sd3 5. e6 e2 6. e7 e1V 7. e8V Vxe8+ 8. Sxe8 Sc4 9. Se7!! Bu gözəl gedişdən sonra (ağ şah qaraların gedişindən asılı olaraq, eks istiqamətlərə üz tutur 9... Sb3 10. Sd7 və 9... Sb5 10. Sf7) oyunu saxlamaq lazımdır, çünkü növbəti gedişlərdəki duallar oyunu korlayır. Əlbəttə, oyun bir neçə gediş davam etsəyi, daha yaxşı olardı.

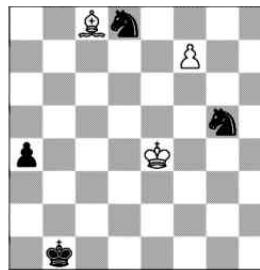
After a nice 9.Ke7! (with following white King's different moves) the play must end as the next moves reveal duals. Of course, it wouldn't hurt if a few more moves could be added.

Kompyuter bazasında olan mövqelerin işlənməsinə görə xüsusi fərqlənmələr

Special awards for re-working of positions from computer databases

Richard Becker

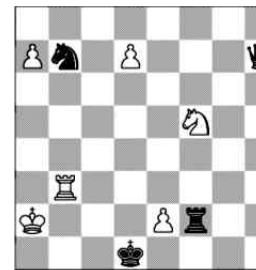
Xüsusi mükafat / Sp.Pr.
A.V. Sarıçev-95 XY

Heç-heçə / Draw

Iuri Akobia

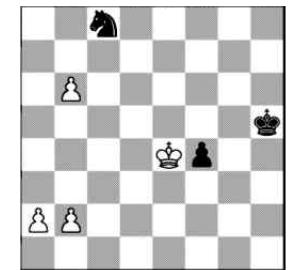
Xüsusi fəxri rəy / Sp.HM
A.V. Sarıçev-95 XY

Uduş / Win

Harold van der Heijden

Xüsusi fəxri rəy / Sp.HM
A.V. Sarıçev-95 XY

Uduş / Win

Xüsusi mükafat (Special Prize) -Richard Becker (USA) 1. Sd3 (1. Sd4 Sb2 2. f8V Age6+3. Fxe6 Axe6+4. Sc4 Axf8 5. Sb4 a3) and a branching: 1) 1.. Agxf7 2. Sc3 Sxa2 (2... a3 3. Sb3 a2 4. Ff5+ Sa1 5. Sc2=) (2... Ac6 3. Ff5+ Sa1 4. Fe4=)
<http://chess.jaet.org/cgi-bin/dtmc?fen=2Bn4/5n2/8/8/p7/3K4/k7/8>

3. Fh3! (3. Ff5 a3 4. Fh7 Ag5 5. Fg8+Sb1 6. Fc4 Af3 7. Sb3 a2 8. Fd3+Sa1 9. Sc3 Ad2 10. Fg6 (10. Ff5 Ac6 11. Fe6 Ae4+) 10... Ae6 11. Fh7 Ac4 12. Fc2 (12. Fd3 Aa3 13. Fg6 Ab5+) 12... Ad4 13. Fg6 Ae2+) 3... Ae5 (3... a3 4. Fg2 Ad6 5. Sc2 Ab5 6. Fd5+ Sa1 7. Sb3=) 4. Fg2 (4. Ff5 dual) Adc6 5. Fe4! zz1 Aa5 (5... a3 6. Fd5+Sb1 7. Sb3 a2 8. Fe4+Sa1 9. Fxc6) 6. Fb1+!(6. Sb4 a3 7. Sxa5 Ac4+8. Sb4 Sb2) 6... Sa3 7. Fc2 (7. Ff5 Nec6 8. Fc2 Ab3) 7... Ab3 8. Fe4! zz2 Ac5

(Ac1) 9. Fc2 Ab3 10. Fe4 Sa2 11. Fd5 Adc3 12. Fc6 (12. Fc4 Adc5 13. Ff7 Sa1 14. Fg8 Sb1 15. Fh7+Sa2 16. Fg8 Sa3 17. Fd5 Ad4 18. Fc4 Acb3 19. Fd3 Ac1 20. Fg6 Ace2+) 12... a3 13. Fd5 Adc5 14. Sc2 Sa1 15. Fxb3 Axb3 16. Sxb3 a2 17. Sc2 pat (stalemate);

2) 1... Adxf7 2. Sc3 Sa2 (2... a3 3. Sb3 (3. Ff5+Sa2 4. Fc2 Ad6 5. Fb3+Sa1 6. Fc2 Af3 7. Sb3 Ab5 8. Fd3 Afd4+) 3... a2 4. Ff5+Sa1 5. Sc2 Ae5 6. Sc1 Ac4 7. Fg6 zz3 (7. Fd3 Ad2 8. Fg6 Ae6 9. Fc2 Ad4 10. Fd1 Ac4) 7... Ad2 8. Sc2 zz4 (8. Ff5 Ab3+) 8... Ab1 9. Sc1(Sb3) (9. Ff5 Af3 10. Fg6 Ad4+11. Sc1 Ae2+12. Sc2 Aa3+13. Sb3 Ac4 14. Fh7

Ad2+15.Şc2 Ad4+16.Şc3 Ab1+)9...Ad2 10.Şc2 Ade4 11.Şc1(Ff5)Ac5 12.Şc2 (Fg6 zz5)Aa6 13.Şc1(13.Ff5 Af3 14.Fg6 Ad4+15.Şc1 Ae2+16.Şc2 Ab4+17.Şb3 Ad5 18.Şc2 Ae3+19.Şb3 Ad4+20.Şc3 Ad1+)13...Ab414.Ff5 zz6 Ac6 15.Fg6 zz7 Aa5 16.Şc2 zz8 Ac4 17.Şc1 Ad2 18.Şc2 Adf3 19.Şc1 zz9 Ae1 20.Ff5 zz 10.Aef3 21.Fg6 Ad4 22.Fd3 Ab3+23.Şc2 Aa5 24.Fg6 (təkrar-repeating) (24.Ff5 Af3 25.Fg6 Ad4+26.Şc3 Ac4 27.Fh7 Ae2+28.Şc2 Ae3+) 3.Fb7!(3.Şc2 Ae5 4.Fb7 Agf3 5.Şc3 Ag1 6.Fd5+ Şa3) 3...Ae5 (3... a3 4.Şc2=) 4.Fa8! (4.Fd5+ Şa3 zz11 5.Fb7 Agf3 6.Fe4 Ae1 7.Fh7 A1d3 8.Ff5 Ab4 9.Fe6 Aec6 10.Fd7 (10.Ff7 Aa2+11.Şc2 Ad4+)10...Şa2 11.Fe6+ Şa1 12.Fd7 Aa2+13.Şd2 Şb2) 4...Şa3 (4...a3 5.Şc2 Şa1 6.Fd5 Ad7 7.Şb3=) 5.Fd5! zz11 (5.Fb7 Agf3 6.Fe4 Ae1) 5...Agf3 (5...Agf7 6.Fe4 Ad6 7.Fc2=) 6.Fb3! axb3 pat (stalemate).

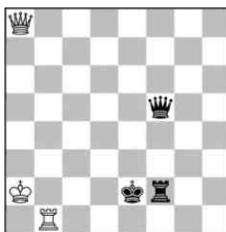
Miniatür forma, filin maraqlı manevrləri, coxsayılı ikiterəfli suqşvanq fonunda iki pat mövqesinin sintezi. Ağ filin demek olar ki, boş taxtada yeganə gedişlər etməsi en çox təəccübləndirən cəhətlərdən biridir. Əla etüddür! Lakin, cənab O.Pervakovun o fikri ilə də tam raziyam ki, ilkin mövqedə şahın zərbə altında saxlanması uğursuz fənddir. İmkan daxilində bundan qaćmaq lazımdır.

İlkin mükafatlandırmada bu etüb 1-2-ci mükafat almışdı, lakin sonradan aydın oldu ki, kompüter bazasında olan mövqeyə bir neçə gedis əlavə olunub. Müəllif bazada olan iki mövqeni birləşdirib. Lakin razılaşın ki, kompüter mövqesi olsa da, onun həlli her kəsə ləzzət edir. Uğurlu tapıntıya görə xüsusi mükafat!

A miniature form with the white Bishop's interesting manoeuvres, two stalemates and multiple reciprocal Zugzwangs. It is astounding to see the Bishop making the only moves on an almost empty board! Excellent work! But I have to agree with O. Pervakov that leaving a King under check is not good. This should be avoided as far as possible.

At first this study was awarded 1-2 Prize. The author combined two positions found in odb which is a delightful find. This study gets a Special Prize.

Xüsusi fəxri rəy (Special honourable mention)- **Iuri Akobia** (GEO) 1.a8V
 [1.Tb1+!? Şxe2 2.a8V Vxd7 3.Va6+ Şf3+ 4.Şa3 Vxf5 5.Vxb7+ Şg3 6.Vg7+ Şf3]
 1...**Vxd7 2.Txb7** [2.Ae3+!? Şxe2 3.Va3 Şf3+ 4.Şb1 Vh7+ 5.Af5+ Şg2 6.Tg3+ Şh2 7.Tf3 Txf3 8.Vxf3; 2.Ag3!? Vd2+ 3.Tb2 Va5+ 4.Vxa5 Axa5] **A) 2...Vxf5**
 3.Tb1+Şxe2 <http://chess.jaet.org/cgi-bin/dtmc?fen=Q7/8/5q2/8/8/K3kr2/1R6>

4.Şa1!! Tf1 [4...Şe3 5.Va3+ Şf4 6.Tb4+ Şg5 7.Vg3+] 5.Vg2+[5.Va6+ Şd2 6.Vxf1 (6.Txf1 Ve5+ 7.Şa2 Vd5+ 8.Şa3 Vc5+ 9.Şa4 Vd4+ 10.Şa5 Vc3+ 11.Şa4 Vd4+12.Şb5 Ve5+ 13.Şb4 Vc3+) 6...Va5+ 7.Şb2 Vb4+ 8.Şa2 Va4+] 5...Tf2 6.Tb2+ Şe3 7.Vg3+, ve 4...Şe3 5.Va3+ Şf4 6.Tb4+ Şg5 7.Vg3+ uduş (wins). **B)** 2...Vd5+ 3.Şa1 (3.Şb1 Vxf5+; 3.Şa3 Vc5+ 4.Şa2 Vd5+) 3...Txf5 (3...Vxf5 4.Va4+ Şe1 (4...Şxe2 5.Tb2+)) 5.Tb1+ Şxe2 6.Vd1+ Şe3 7.Tb3+) 4.Va4+ Şxe2

<http://chess.jaet.org/cgi-bin/dtmc?fen=8/1R6/8/3q1r2/Q7/8/4k3/K7>

5.Tb2+ Şf1 6.Tb1+ Şe2 7.Vg4+ Tf3 8.Tb2+ Şd3 9.Vg6+ Tf5 10.Vg3+ Tf3 11.Ve1+ uduş (wins)., və (or) 9...Şe3 10.Vg1+ Şf4 11.Tb4+ Şf5 12.Vg4+ Şf6 13.Vh4+ Şe6

14.Te4+ Şf7 (14...Şd7 15.Td4 (15.Te7+ Şc8)) 15.Ve7+ uduş (wins).(15.Vh7+ Şf6) və (or) 15...Şd7 16.Td4 uduş (wins) (16.Te7! Şc8!=). Çətin sübut olunan variantları ilə, lakin ağır fiqurlu sonluqda əla sakit gedisi olan çətin etüb. Giriş oyununda

kobud vuruşlar təəssüratı bir az korlayır. Kompüter bazasında olan iki mövqenin sintezi.

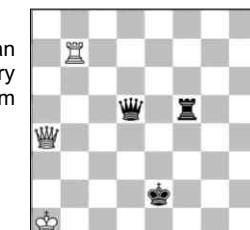
A complex study with almost undemonstrable variations but with an excellent move in a heavy position. Captures in the introductory play are somewhat disappointing. Synthesis of two positions from odb.

Xüsusi fəxri rəy (Special honourable mention)

Harold van der Heijden (NED) 1.b7 Ad6+ 2.Şxf4 Axb7

<http://chess.jaet.org/cgi-bin/dtmc?fen=8/1n6/8/7k/5K2/8/PP6/8>

3.Şf5! Ac5 4.b3! Ad3 5.a3! Ac5 6.b4 Aa4 7.Şe6 Şg6 8.Şd7 Şf6 9.b5 Şe5 10.Şc6 Şd4 11.b6 Ac5 12.a4 Şc4 13.a5 Şb4 14.b7 Axb7 15.a6 Aa5+ 16.Şc7 Şb5 17.a7 uduş (wins).

Ağ piyadaların qarşılıqlı əlaqəsi ilə olan analitik etüb. İkiqat ekselsior! Xüsusilə 4.b3! və 5.a3! gedisləri xoş təsir bağışlayır. İlkin mükafatlandırmada bu etüb 1-ci fəxri rəy almışdı, lakin sonra aydın oldu ki, müəllif kompüter bazasında olan mövqeyə iki gedis əlavə edib.

An analytical study with a smart interaction of the white Pawns. A double Excelsior! Very impressive are 4.b3! and 5.a3! Author: Theme 'Hasten slow'. The author added two moves to a position from odb.

Pietro Rossi & Marco Campioli

Xüsusi tərifname / Sp. Com.

A.V. Sarıcıev-95 MT

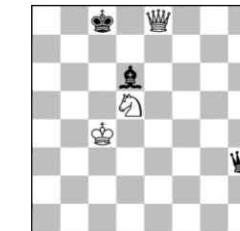
Xüsusi tərifname (Special commendation)

Pietro Rossi & Marco Campioli (ITA)

1.Fh3! Vxh3 2.Ad6+ Fxd6 3.e8V+

http://plan9.belllabs.com/magic/eg/wkc4bkc8wqe8w_nd5bqh3bbd6

3...Şb7 4.Vb5+ Şc8 5.Vc6+ Şd8 6.Vxd6+ Vd7 7.Vf6+ Şe8 8.Vh8+ Şf7 9.Vh7+ Şe6 10.Vg6+ Şe5 11.Vf6+ Şe4 12.Vf4#

İki fiqur qurbanından və ardıcıl şah gedislərindən sonra ağlar qara şaha Vəzir + At vəzirə qarşı klassik sonluğundamat elan edirlər. Yenə də kompüter bazasında olan mövqeyə cəmi iki gedis əlavə olunub.

After two sacrifices and forced checking moves White checkmates the black King in a classic Q+S vs.Q endgame. Two moves are added to a position from odb.

Redaksiya: Şahmat bəstəciliyində bəzi qəribə halların olması eksər bəstəcilərə məlumdur. Bu əsasən məsələ mövzularına aiddir. Maraqlıdır ki, bir çox mövzularla müəlliflik hüquqları pozulub. Məslələni biri tərtib edir, lakin digərinin adı ilə adlanır. Halbuki şahmat bəstəciliyi qaydalarına əsasən, müəlliflik hüququ məsələni ilk dəfə tərtib edən şəxsə aiddir. Bu bəla Azərbaycan bəstəcilərindən də yan ötməyib. Məhz buna görə, biz ölkəmizdə kəşf olunmuş mövzular haqda, indi ABŞ-da yaşayan həmyerlimiz Rauf Əliövsətəzadəyə məqalə yazması barədə müraciət etdik. Qeyd edim ki, redaksiyanın bu xahişi operativ olaraq yerinə yetirildi, buna görə biz müəllifə öz minnətdarlığımızı bildiririk.

31 iyulda Rauf müəllimin 60 yaşı tamam olur. Fürsətdən istifadə edib, bu yubiley münasibəti ilə onu təbrik edirik! Ona uzun ömr, can sağlığı və yaradıcılıq uğurları arzulayırıq!

Темы в композиции открытые в Азербайджане.

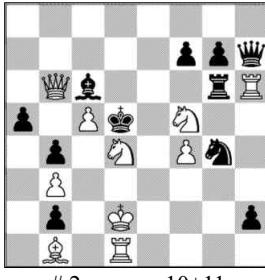
Рауф Алиовсатзаде (Линcoln, США)

Небольшой кружок любителей шахматной композиции при редакции газет «Бакы» и «Баку» (руководитель А.В.Сарычев) с начала 1970-х годов стал стремительно разрастаться.

И число сторонников шахматной композиции как проблемистов и этюдистов, так и решателей значительно выросло к концу 70-х годов. Шахматные композиторы появлялись не только в столице и в городах республики, но и даже селениях Азербайджана. Немало внимания уделялось не только пропаганде и распространению шахматной композиции, но и теоретической работе, что привело к открытию ряда новых идей и тем.

№1. Р.Алиовсатзаде, М.Вахидов, И. Лиокумович
Buletin Problemistic 1977

№1 - первая композиция на тему, которая получила название тему «Владимирова». 1. Kb5? A (2.Kc7#) 1...Cxb5!
a; 1.Kc6? B (2.Kc7#) 1...Lxe6! b
1.Kre2! (2.Ke7#) 1...Cb5+ a 2.Kxb5# A; 1...Le6+b 2.Kxe6# В вступительные ходы попыток в решении становятся матами на ходы черных, которые были опровергнуты на эти ходы в попытках. Идея здесь выражена в грубой форме.

Параллельно шел поиск другого механизма, без взаимных взятий. Такой механизм был найден, и новая задача на эту идею была послана в рижские (Латвия) «Шахматы». После каких-то закулисных махинаций, (нам, тогда молодым

проблемистам, неизвестным) и новой редакции этой задачи, которую представил Я. Владимиров, задаче дали спецприз в годовом конкурсе «Шахмат» и назвали идею темой Владимирова.

Все это происходило в том же 1977-ом году...

Приводить эту задачу в этой статье не имеет смысла, так как она широко известна и

вошла в ряд книг, опубликованных в бывшем СССР и в других странах.

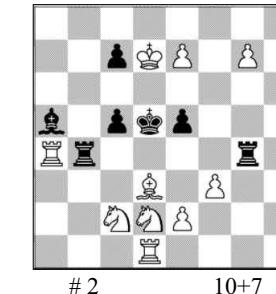
Интересный факт: в своей книге «Первые шаги в шахматной композиции» Киев «Рад-

янська школа» (1987), В.Арчаков называет эту идею Азербайджанской темой, добавляя в скобках, или тема Владимирова. Дальше в книге он пишет:...благодаря предложению советского гроссмейстера Я.Г.Владимирова, именем которого ранее называлась рассматриваемая тема, восстановлена справедливость: теперь ее механизм получил наименование - **Азербайджанская тема**, по месту жительства трех основных авторов идеи, живущих в Азербайджане.

"Кстати, в фундаментальной книге А.Яновчика (Румыния) "Ş Ahul artistic" (1979) в разделе о реверсивных темах эта тема иллюстрирована именно этой задачей, как первой на тему."

От редакции: Вот цитата из книги «Шахматы Энциклопедический словарь» Москва «Советская Энциклопедия» 1990 год, где говорится о теме Владимирова: «Названа в честь Я. Владимирова (1977) предложившего тему почти одновременно (?!!-выделено нами) с группой азербайджанских проблемистов».

№1. Р.Алиовсатзаде, М.Вахидов, И. Лиокумович
Шахматы (Рига) 1978

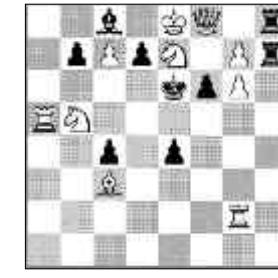
2 10+7

№2. Р.Алиовсатзаде, М.Вахидов
Шахматы (Рига) 1978

#2 6+8

№3. Р.Алиовсатзаде, М.Вахидов
Шахматы (Рига) 1981

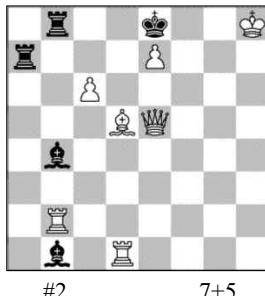

#2 10+9

Несколько тем было предложена мною совместно с М. Вахидовым. №2 - другая идея предложенная в Азербайджане. Суть этой идеи: синтез финского Новотного и румынского Новотного. Идея получила название **Азербайджанский Новотный**, и уже в 1982 году как отдельная словарная статья фигурирует в книге Н. Зелепукина «Словарь шахматной композиции». 1.Cxd4! (2.Фe5, Фc4#) 1...Cxd4 2.c4#; 1...Lxd4 2.Lg5#, 1...Kxd4 2.Ld3#. №3 - Дифференциальное выражение реверсивных тем. Отношение тематического содержания к компонентам хода, тип фигур или игровое поле. (стр.237, 16.34) Тема предложена в 1981 году. Решение: 1.Kg8! (угроза 2.Kd4#) 1...b6 2.Kd4#; 1...d5 2.Fxf6#; 1...Kpd5 2.Fd6#

**№4. Р.Алиовсатзаде,
М.Вахидов**

Revista Romana de Sah 1980

#2 7+5

**№4а. Р.Алиовсатзаде
StrateGems 2002**

Похвальный отзыв на равных

#2 10+7

**№5. М.Вахидов,
А. Гасымов**

Шахматы 1985

#2 6+9

В №4 впервые выражена идея-синтез Латышского Новотного и Румынского Новотного. Этот синтез был назван темой **Бакинского Новотного**.

1.Фg7! (2. Фf7, Фf8#) 1...Л:e7, С:e7 2. Фf8#, Cf7# Интересно что, здесь удалось «вставить» иллюзорную игру 1...Л:e7, С:e7 2. Ф:b8, Л:b8#

№4а новая задача на эту тему: 1...Лхс4/Cxc4/Крхс4/Фхе4 2.Фd8/Kc2/Лb4/Лe4#; **1.Ke4!** (угроза Фc3/Фd5#) 1...Лхс4/Cxc4/Крхс4/Фхе4 2.Фd8/Kc2/Лb4/Лe4#

Следующая тема - полевое выражение темы Домбровскиса. Идея предложена М.Вахидовым (№5). Тема называется: **связывание связанный фигуры с возможностью ухода одной из связывающих фигур при угрозе**.

№5. 1.Ch4 (угроза Фa3#) 1...d3 2.Фa3#; 1...Фb4 2.Фa7#; 1...Фe5 2.Лa1#; 1...e5 2.Cxd8#; 1...Ke5 2.Cxe1#]

Два открытия сделаны мастером спорта по шахматной композиции Зулейхой Эйвазовой. №6 - один из первых примеров на **Дамскую тему**.

В обычном перекрытии Новотного ходы слоном и ладьей на пункт пересечения недостаточны из-за их взаимного перекрытия, ввиду этого на этот пункт необходим ход ферзем (коррекция).

**№6. З. Эйвазова
Шахматы (Рига) 1983**

#2 11+10

**№7. З. Эйвазова, В. Лидер
Canadian Chess Chat 1982**

#2 C- 11+9

**№8. З. Эйвазова
Шахматы (Рига) 1978**

В теме Заппаса одно из полей около черного короля контролируют три белые фигуры. В каждой из трех попыток одна из этих фигур прекращает контроль в результате вступительного хода, вторая- на матующем ходу. В защите черные устраняют контроль третьей белой фигуры. 3. Эйвазовой предложен пятикратный контроль одного из полей черного короля.

В №7 два контроля снимается вступительным ходом, два- угрозой, а последний в защите черных. 1. d3?(2.Ke5#), 1...Лc5! Решение: 1.d4! (2.Ke5#) 1...Лb3 2.f8Ф#, 1...Л:a3 2.Ф:d5#, 1...Cb3 2.Фe4#, 1...K:g3 2.Лf2#. Тематическое поле здесь- «e3».

От редакции: Очень жаль, но при проверке задачи оказалось, что она имеет побочное решение: 1.Ke5+Kpf2 2.Kd3#. Нам показалось, может произошла ошибка. Мы обратились к автору, но именно так задача опубликована в журнале.

3.Эйвазовой также предложены **модификации в теме Заппаса**. Более подробно о работе З. Эйвазовой в этом направлении можно прочесть в ее книге «Королевы шахматной композиции», Баку 1986.

Разработки сделаны и в теме Плахутты - как известно, перекрытия равноходящих фигур. Одна из первых таких работ на диаграмма №8. Предложена идея **М. Вахидовым**. Здесь в тему Плахутты внесены «румынский» и «финский» элементы. В целом, идея получила название «**Азербайджанский Плахутта**». Подробно о работах в этом направлении можно прочесть в книге **М. Вахидова и А. Касумова «Шахмат бестечилий»** «Баку» - 1989 (на азербайджанском языке).

№8. 1.Ke2? (2.Кc3, Kf4#), 1...c3! Решение: **1.K:c4!** С теми же угрозами 1...Лb:c4 2.Фb2+Лc2 3.Фe5#; 1...Лc:c4 2.Ф:c7+Лe4 3.Лc2#

Тема Финская Плахутта является одной из разновидностей классической Плахутты. Задача на эту тему впервые составлена немецким композитором Б.Котсон. Но, как тема впервые предложена Р.Алиовсатзаде и М.Вахидовым.

№9. Б.Котсон

Нови теми 1973, 1-й почетный отзыв

#3 8+6

1.Kxd6! (угроза 2.Kd7#) 1...Лcxd6 2.Kd7+ Лxd7 3.Лe6# 1...Лdxd6 2.Лe6+ Лxh6 3.Kd7#

От редакции: Статья, конечно, не полная. Были и другие открытия, например, в сказочных шахматах. По этому поводу мы обратились к М. Вахидову. Надеемся, что он откликнется на нашу просьбу и напишет статью на эту тему.

№6. 1.Cg6? с двумя угрозами 2.Kf7# и 2.Л:e6#, но 1...Ф:g6! Решение: **1.b4!** 1...Л:b4 2.Фd6#, 1...C:b4 2.Фd4#, коррекция же 1...Ф:b4 приводит к новому мату 2.Lf5#

Также З. Эйвазовой предложена **«усовершенственная тема Заппаса»**.

yində mövzularından biri onun adını daşıyır. Qeyd edim ki, onunla tanışlığımız 7-ci Azərbaycan çempionatında baş verib, o bizim çempionatın kooperativ mat məsələləri bölməsinin hakimi idi.

Bu mövzu barəsində bir müddət cənab J. Brabec-lə məktublaşdıq. Aydın oldu ki, bu problem slovak və rus bəstəçiləri arasında da var və həmin məsələnin son dövrərdə yenidən qızışması onun bize müraciət etməsinə səbəb olub. Hörmətli oxucular, Sizi Slovakiyanın «Pat A Mat» və Rusiyanın «Şaxmatnaya kompozisiya» jurnalında nəşr olunmuş məqalələrin qısa xülasəsi ilə tanış edirik.

Яков Владимиров (Шахматная композиция №58, 2004, стр. 37)

Перед тем как предоставить слово Андрею Лобусову, мне хотелось бы ответить на реплику Ю. Брабеца по поводу "темы....открытой азербайджанскими композиторами".

В сентябре 1976 в Варне во время первого международного очного соревнования решателей я консультировался с Яном Ханнелиусом, Марианом Ковачевичом и Миланом Велимировичем на предмет известна ли им задача с алгоритмом, получившим в дальнейшем название темы Владимирова. Все заявили, что не знают такой двухходовки. Кстати, я тогда утверждал, что это возможно только с батарейным механизмом, но потом при новой встрече осенью 1977 на (в то время еще югославском) острове Крк Мариан показал мне задачу с любопытной пешечной "батареей" (ферзь играл по вертикали перед пешкой после взятия ею!).

Вернувшись в Москву, я тут же написал статью "Новая тема?", в которой привел свою задачу (она в дневниках у меня зафиксирована сентябрем 1976) и отослал ее в журнал "Шахматы". Я не знаю причины, по которой Альфред Домбровски задержал публикацию (возможно, как он мне писал, он настойчиво пытался синтезировать новую тему с парадоксом Домбровского), но в журнале "Шахматы" (начало 1977 г.) статья и моя задача были напечатаны **одновременно** с двухходовкой азербайджанских авторов с тем же алгоритмом (мне потом удалось ее улучшить и она была отмечена призом). Редактор "Шахмат" сам предложил назвать идею моим именем, потому что как ни кто другой мог знать, кто прислал ее первым.

Сам же Юрай может легко проконсультироваться с Марианом по этой проблеме.

Яков Владимиров

От редакции: По этому поводу мы также обратились к Р. Алиовсадзаде и вот, что он ответил: Привет! Я связался с Томасом Гараи (Калифорния). У него архив "Buletin Problemistic" (Румыния). Он посмотрел за 1977., стр.58, (1977) номер 26 за Апрель-Июнь! Первая публикация так называемой «темы Владимирова!» То есть, на один месяц раньше чем статья Владимирова в "Шахматы"-Рига!!! Сообщи Ю.Брабецу. Это то, что он хотел узнать. Пока, Рауф.

Juraj Brabec: ДВА ОТВЕТА БЕЗУСЫМ Pat A Mat № 47, december 2004

В 9 номере рижского журнала "Шахматы" за 1979 г. (вышедшего в свет в середине мая) в отделе "Задачи" была напечатана статья "Новая тема?" Якова Владимирова. В ней в качестве примера этой темы помещена его задача **sach07** и в том же номере совместная задача **sach08** трёх азербайджанских авторов. **sach07** имеет решение:

1.Vdd6? угр. 2.Dg1, Va6#, 1...Jg6!, 1.Vd8? угр. 2.Dg1, Va8, Sb8#, 1...Sg2!, 1.Dg1! угр. 2.Vd1, Vd2, Vd3, Va4, Vb4, Vc4, Vd8, Vd7, Vdd6, Vh4, Vg4, Vf4#, 1...Jg6 2.Vd6#, 1...Sg2 2.Vd8#. Множественная угроза в обеих попытках и в решении (что по Лобусову практически недопустимо!), но самое главное - тематические вступительные ходы попыток находятся также между 12 (!!!) угрозами решения. Так как в задаче нет хода, опровергающего все угрозы, защиты - только "полузашиты" и не являются причиной появления тематических матов, но лишь их выделяют из заранее приготовленных матов в угрозе. Поэтому тематический мат 2.Vdd6# появляется также после нетематических защит 1...f6 и 1...V:h6. Это же суть новой темы? И это - «задача отечественной школы, ставящая во главу угла гармонию»?

В задаче **sach08** решение: 1.Jg5? угр. 2.Je4#, 1...e5!, 1.Je5? угр. 2.Jd7#, 1...g5!, 1.S:d6! угр. 2.Se7#, 1...e5 2.Jg5#, 1...g5 2.Je5#. Здесь с тематической точки зрения всё в порядке. Оправдения двух попыточных фаз в решении действительно становятся причиной появления первых ходов попыток в качестве матующих ответов белых. В этом и заключается тематический элемент перемены функции ходов, который в Словакии называется «парадоксом первого хода» и который в задаче **sach08** разработан дважды в трёх фазах.

На вопрос: Кто первый составил задачу с алгоритмом: 1.A? a!, 1.B? b!, 1.X!, угр. 2.Y#, 1...a 2.A#, 1...b 2.B# ? - пусть ответит сам читатель. (Мы уже привыкли, что многие темы в шахматной композиции не носят имена тех, которые их открыли...).

Справедливости ради надо сказать, что конструкция задачи **sach08** не очень удачная. В «Шахматах» №12 за 1977 г. Яков Владимиров предложил улучшенную позицию, устранив 9 фигур (!), и редактор отдела опубликовал её без имён авторов. В результате годового конкурса за 1977 г. эта позиция получила специприз (судья В. Лукьянин, см. **sach09**) и с именами авторов, но в качестве четвёртого автора был уже указан Яков Владимиров (с согласием остальных трёх?).

Надо ещё добавить, что в семидесятых годах прошлого века очень бурно развивалась тематика перемены функции хода (благодаря и отделу задач рижского журнала "Шахматы") и о новых темах "говорили" почти все двухходовки того времени. Сегодня также есть много тем, о которых многие говорят, но которые пока никому ещё не удалось составить. Кодекс шахматной композиции говорит однозначно - приоритет принадлежит не тому, кто о теме говорит, а тому - **кто первый опубликует задачу** с такой темой.

Jakov Vladimirov

Льбахматы 9, 1977

sach07 #2 10+8

**R.Aliovsadzade, M.Vagidov,
I.Liokumovic**

Льбахматы 9, 1977

sach08 #2 13+13

**R.Aliovsadzade, M.Vagidov,
I.Liokumovic, J.Vladimirov**

Zyl.cena 1363 Льбахматы 1977

sach09 #2 10+7

Redaksiya: Bir çox bəstəçilərimizin sözlərinə görə bu məsələ problemin yarandığı ilk günlərdən aktual idi. Lakin, o zaman A. Sançevin məsləhəti ilə bu çox qabardılmadı. Səbəb isə Y. Vladimirovun o zaman şahmat bəstəciliyi aləmində tutduğu yüksək vəzifələr idi. Ancaq biz yene də şahmat bəstəciliyi kodeksini əsas tutmaq istədik: «Mövzuya müəlliflik hüququ məsələni ilk dəfə dərc etdirən şəxsə aiddir».

Mövzunu açıq saxlayırıq. Bu barədə fikrini bildirmək istəyənlər redaksiyamızı yaza bilərlər.

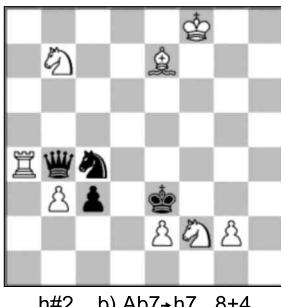
Axtarış davam edir

Rauf Əlövşətzadə (Lincoln, ABŞ)

Mən ortodoksal mövzuların kooperativ mat janrında istifadəsi ilə 70-ci illərin sonundan maraqlanmağa başlamışam. İndiyə qədər nəticələr dörd məqalədə «The Problemist»(1985, may), Şahmat-Saxmatı (Bakı-1990, №15), StrateGems (1998, №3) öz əksini tapmışdır.

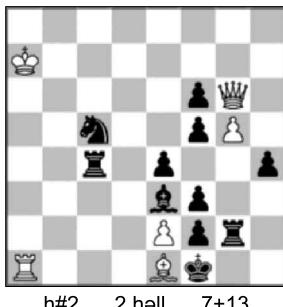
Bu sahədə axtarışları davam edirəm və yeni məqalədə son illərdə bəstələnmiş məsələrimi oxucuların nəzərinə çatdırmaq istərdim. Bu yeni məsələlərdə göstərilən ortodoksal mövzular kooperativ mat janrında ilk dəfə istifadə olunur.

R. Əlövşətzadə
Problem Paradise 2000

h#2 b) Ab7→h7 8+4

R. Əlövşətzadə
Schach-Aktiv 2000

h#2 2 həll 7+13

R. Əlövşətzadə
StrateGems 2002

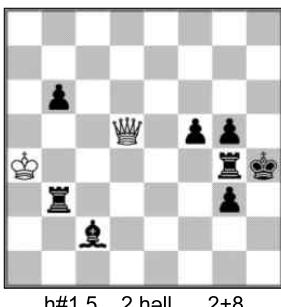

h#2 b) pf4+f6 5+6

a)1.Şd4 e4 2.Ae5 Fc5#; b) 1.Şf4 g4 2. Ae3 Fd6#
I) 1.f4 Vxe4 2. Fd4 Fc3#; II) 1.fxg5 Va6 2.Td4 Fd2#
a)1.Vxd6+ Ad4 2.Ve6 Af3#; b) 1.Txd6+ Ad2 2.Te6 Ac4#

Krumm mövzusu.
Brunner mövzusu.
Brede mövzusu.

R. Əlövşətzadə
The Gambit 2003

h#1.5 2 həll 2+8

R. Əlövşətzadə
StrateGems 2002, 7.tər.

h#2 b)pd4→c4 5+13

R. Əlövşətzadə
İlk dəfə dərc ol-r / First publication

h#2 7+13

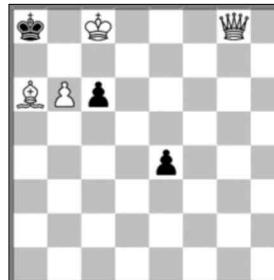
1...Vd4 2.Fe4 Vh8#; 1...Ve4 2.f4 Vh1# Rupp mövzusu.

a) 1.Fxg5 Vxb1 2.Fc1 Vc2#; b) 1.Txg5 Vxf3 2.Tg2 Ve3# Hassberg mövzusu.
1.d:e3 Şxe3 2.Vxe5 Axe5# (2...Axd2#?) Mari mövzusu. Sonuncu mövzədə, təessüf ki, bir həll mövcuddur.

Bu mövzularla maraqlananlar bakili97@netzero.com ünvanına yaza bilərlər.
Sonda isə nəzərinizə daha 3 orijinal məsələ çatdırıram.

İlk dəfə dərc olunur / First publication

R. Əlövşətzadə
İ.Qarayazlinin xatiresine

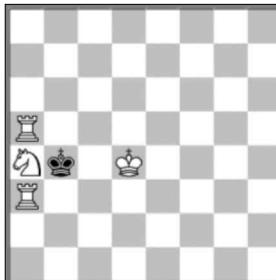
=2

4+3

S#2 10+12

H#2 zero
a)Ta5→h6, b)Şd4→b8
4+1

No1. 1.Fc4? e3! 1.Fe2? c5! 1.Vg2!zz, 1...e3 2.Fe2=, 1...c5 2.Fc4=

No2. 1.Fc8! (2.Vd7+ Axd7#); 1...Ade6 2.Vxe6+ Axe6#; 1...Tf5 2.Ae4+ Axe4#;
1...Tg4 2.bxc5+ Fxc5#

No3 a)1.Şxa3 Şc4 2.Şxa4 Ta6#; b)1.Şxa5 Şc7 2.Şa6 Ac3#

Bir həlldə batareyanın dağıdılması mövzusu və bu batareyanın digər həlldə oyunu. İlk dəfə ideal matlar cırdan formasında!

Xəbərlər / News

1. Yığmaların tərkibi açıqlandı, lakin təsdiq olunmadı...

Azərbaycan Şahmat Federasiyası tərəfindən Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinə təqdim olunmuş 2005-ci il üçün şahmat bəstəciliyi üzrə Azərbaycan yığma komandalarının təsdiqi ilkin mərhələdən keçsə də, son anda ixtisara salındı.

Tərtib üzrə: İlham Əliyev - Baş məşqçi (Sumqayıt), Araz Alməmmədov (Qəbələ), Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı), Muradxan Muradov (Qobustan), Hacı Məmmədov (Qobustan), Samir Bədəlov (Bakı), Salman Cavadzadə (Gəncə).

Həllətmə üzrə: Bəxtiyar Rüstəmov - Baş məşqçi (Bakı), Araz Alməmmədov (Qəbələ), Lütfiyyar Rüstəmov, Aqşin Məsimov (Bakı), Ramil Cavadov (İsmayılli), Anatoliy Pirverdiyev (Bakı).

2. Həmyerililərimiz xaricdə

Tanınmış bəstəçimiz, şahmat bəstəciliyində bir çox mövzuların həmmüellifi **Rauf Əlövşətzadə** 1997-ci ildən ABŞ-da yaşayır. Bu dövr ərzində o, müxtəlif yarışlarda 50-dən artıq fərqlənmə alıb. R. Əlövşətzadə ABŞ-in şahmat bəstəciliyi üzrə "StrateGems" jurnalının üçgedişli məsələlər bölməsinin redaktorudur. Buraya

məsələ göndərmək istəyənlər üçün (*yalnız üçgedişli*) həmyerlimizin ünvanını veririk: **Rauf Aliovsadzade, 5600 Randolph St. Lincoln, NE 68510, USA**
e-mail: bakili97@netzero.com

Azərbaycanın daha bir tanınmış şahmat bəstəçisi, keçmiş həmyerlimiz **Viktor Yuryeviç Lukyanov** Rusyanın Stavropol vilayətinin şahmat bəstəciliyi komissiyasının sədridir. Bu il o, "StrateGems" jurnalında 2005-ci il üçün üçgedişli məsələlər bölməsinin hakimidir.

3. Gəncədə «Şahmatçının dəftərcəsi» işq üzü gördü

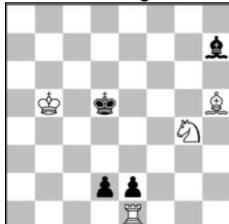
Gəncə şahmat məktəbinin baş məşqçisi Şaiq Quliyev tərəfindən hazırlanmış «Şahmatçının dəftərcəsi»-nin üz qabığında Gəncə şahmat məktəbinin direktoru Salman Cavadzadənin üçgedişli skaxoqrafik məsələsi dərc olunub. Fıqurların düzülüşü G-hərfini, yəni Gəncə sözünün baş hərfini xatırladır.

1.g8F!! (1.g8V, T? pat) 1... Şg6 2.Ah7 f6 3.Af8#

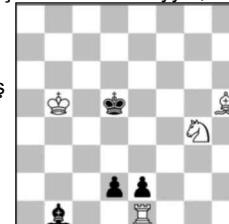
4. Azərbaycanda yeni şahmat bəstəciliyi kitabı ?!

«Şirvannəşr» nəşriyyatında Hacıbaba Hüseynlinin «Şahmat və ədəbiyyat» (Bakı, 2003) kitabı nəşr olunub. Ölkəmizdə şahmat bəstəciliyinə dair kitabların azlığı nəzərə alsaq, bu böyük hadisə olmalı idi. Lakin çox heyflər olsun ki, kitabda olan məsələlərin böyük əksəriyyəti səhvdir! Bundan əlavə, məsələlərin böyük hissəsi şahmat bəstəciliyində olan formal və bədii tələblərə qətiyyən cavab vermir. **Şahmat bəstəciliyi qaydalarına əsasən bu tələblər pozulduqda, məsələlər mövcud olmaq hüququnu itirir.** Çox təecüblüdür ki, kitabın redaktoru şahmat aləmində çox hörmət etdiyimiz, lakin şahmat bəstəciliyi ilə heç bir əlaqəsi olmayan bir şəxsdir. 700 səhifəlik kitabda 907 məsələ verilib, onların böyük əksəriyyəti orijinaldır və kooperativ məsələlər janrına aiddir. **Kitabda dərc olunmuş yeganə etüdün (səhifə 18, №29) tam sələfi var.** Az-çox şahmat bəstəciliyi tələblərinə uyğun gələn digər məsələlərin də sələfinin olması ehtimal olunur.

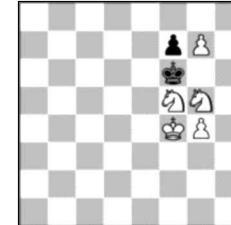
H.Lommer
British Chess Magazine, 1943

Hacıbaba Hüseynli
Şahmat və ədəbiyyat, 2003

Salman Cavadzadə
«Şahmatçının dəftərcəsi» 2004

#3 5+2

5. Hakimlərimiz beynəlxalq arenalarda

Uzun fasiledən sonra Azərbaycan bəstəçiləri beynəlxalq yarışlarda hakimlik etməye başlayıblar. **Züleyxa Eyyazova** ABŞ-in "StrateGems" jurnalında 2004-cü il üçün üçgedişli məsələlər bölməsinin, **Bəxtiyar Rüstəmov** və **Anatoliy Pirverdiyev** isə ABŞ-da keçirilən kooperativ mat məsələləri üzrə IMSCORP-30 yarışının hakimləridir.

Şahmat bəstəciliyi komissiyasına olan çoxsaylı müraciətləri nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinin yenicə təsdiq etdiyi şahmat bəstəciliyi üzrə təsnifat qaydalarını diqqətinizə çatdırırıq.

ŞAHMAT BƏSTƏCİLİYİ ÜZRƏ TƏSNİFAT QAYDALARI

1. ŞAHMAT BƏSTƏLƏRİNİN TƏRTİBİ ÜZRƏ

III idman dərəcəsi - 10-dan az olmayaraq bəstə nəşr etdirmek;

II idman dərəcəsi - istenilən müsabiqədə ən azı tərifname almaq;

I idman dərəcəsi - istenilən respublika miqyaslı müsabiqədə I-III yeri tutmaq və ya fəxri rəy almaq, istenilən beynəlxalq yarışda fərqlənmə almaq.

İdman ustalığına namizəd dərəcəsi (İUN) - ölkə çempionatında 2-3 yeri tutmaq, istenilən beynəlxalq yarışda mükafat, fəxri rəy almaq, aşağıda göstərilən hesabat üzrə nəşr olunmuş bəstələrə görə 50 xal toplamaq:

mükafat almış bəstəyə görə - 5xal,

fəxri rəy - 3 xal,

tərifname - 2 xal,

xarici şahmat və ya şahmat bəstəciliyi jurnalında nəşrə görə - 1 xal.

İdman ustası (İU) - ölkə çempionatlarında istenilən bölmədə I yeri tutmaq, istenilən beynəlxalq yarışda I-III yeri tutmaq,

FIDE (PCCC) şəxsi və komanda dünya çempionatında I-V yerləri tutmaq.

FIDE Albomuna daxil olmaq.

Yuxarıda göstərilən hesabata görə 100 xal toplamaq.

QEYD: 1. İstenilən komandalar arası yarış (FIDE yarışlarından başqa) səviyyəsinə görə ölkə çempionatına bərabər sayılır.

2. Dərəcə və adların alınması üçün İUN 15 və İU-25 bəstədən ibarət yaradıcılıq hesabatı təqdim etmelidir.

2. ŞAHMAT BƏSTƏLƏRİNİN ƏYANI HƏLLİ ÜZRƏ

III idman dərəcəsi - şahmat bəstələrinin həlli üzrə keçirilən istenilən müsabiqədə 50 faizdən az olmayaraq bəstə həll etmək.

II idman dərəcəsi - şahmat bəstələrinin həlli üzrə keçirilən istenilən müsabiqədə 75 faizdən az olmayaraq bəstə həll etmək, həll üzrə istenilən müsabiqədə qalib gəlmək.

İdman dərəcəsi - əyani həll üzrə ölkə çempionatında 75 faizdən az olmayaraq xal toplamaq, həll üzrə istenilən müsabiqədə 3 dəfə qalib gəlmək.

İdman ustalığına namizəd (İUN) əyani həll üzrə ölkə çempionatında II, III yerləri tutmaq, FIDE-nin komanda və şəxsi çempionatında I-X yerləri tutmaq.

İdman ustası (İU) - əyani həll üzrə ölkə çempionatında qalib gəlmək, FIDE-nin (PCCC) komanda və şəxsi çempionatında I-V yerləri tutmaq.